

GLASOVA Panorama

KRANJ, 24. MARCA 1962 — LETO II. — STEVILKA 11

Vtisi s poti po Franciji

Poezija tega stoletja . . .

V trenutku, ko sem prišel, jo je nekdo poklical:

»Therese!«

Videl sem, kako se je nasmehnila in vrgla lase nazaj. Prišla je s svojimi svetlimi lasmi in nekoliko nenavadnim nasmehom in me vprašala:

»Želite portret?«

»Portret?«

»Samo dva franka, gospod.«

Nasmehnil sem se.

»Nimam denarja.«

Zdaj se je vnovič nasmehnila in pripomnila:

»Jaz tudi ne.« in nadaljevala: »Sicer ne bi postopala tukaj in iskala takih cenenih zaslužkov. Toda tudi v latinski četrti je za študenta s province drago življenje.«

Njena domačnost mi je ugajala in hotel sem še nekoč pripomniti. Toda Therese je zagledala svojo novo žrtev in njen lov je bil tokrat uspešnejši. Cez hip sem ugotovil, da Therese ni edina študentka slikarstva, ki išče po Montmartru svoje »žrtve«. Življenje je težko in končno je tudi Goethe svoje dni pisal svojim ljubicam verze po naročilu.

**BETON, ZIMSKI
KOSTANJ, IN
DVOJNA MERILA**

Stal sem pod stopnicami. Na griču je kipela v zrak sredi tega sončnega zimskega popoldneva povsem bela in nenavadna cerkev

Sacré Coeur. Hipni vtis je tuj in nekoliko nenavaden. Belina marmora in modrina neba!

Stopnice so strme. Ob njih so v betonu kostanji. Zdaj goli in črni. Na Montmartre pride človek lahko peš po stopnicah ali v dvigalu na zobatih kolesih. Povsod je dvoje meril.

Na enem izmed majhnih trgov se je tamkaj rodila moderna umetnost. Pesniki dekadence, slikarji dekadence so v tistih krčmah in ozkih ulicah skovali svoj boleči svet preteklega stoletja.

Tudi danes so na enem izmed trgov, ki je del Pariza — prvega mesta sveta — tega neznanega in nepomembnega dne, ko sem bil slučajno tam, ljudje iskali v svojih barvah in platnih nekaj podobnega. Ko opiš v ta svet, te nadomda obide občutek, da vsi ti ljudje nekaj pričakujejo, nekaj, kar bo prišlo samo po sebi. Tam se sprejema vse, kar življenje navreže.

Na takem trgu so torej tega dne stali za svojimi stojali bradati in nebradati slikarji. Bili so Francozi, Flameci, Norvežani in Avstralcji. Bili so slikarji vseh smeri, raznih veroizpovedi in tudi taki, ki sploh niso govorili. Toda nekaj je blo v tem popoldnevu! Vsi so čakali, kot že toliko popoldnevo v svojem življenju, da bi prodali vsaj eno svoje platno.

Mišelovka z »dobro voljo«

Sodni razplet »šoferske afere« ima pravno in moralno stran. Obravnava, ki se je začela v sredo na Okrajnem sodišču v Kranju proti trem vodilnim uslužbencem Alojzu Zupančiču, direktorju podjetja »Avtopromet«, Alojzu Erženu, bivšemu sekretarju podjetja, in Rudolfu Bertonciju, avtobusnemu nadzorniku — je bila preložena za 10 dni. Ta drama v dveh dejanjih, ki jo je okrožni javni tožilec imenoval »zloraba uradnega položaja z namenom, da se drugemu prizade ne škoda«, odkriva posebno poglavje v sodnih zapisih.

**NA SVETU JE VELIKO
»PAPEŽEV«**

okrožni javni tožilec očita direktorju, sekretarju in avtobusnemu

nadzorniku podjetja Avtopromet v Kranju, da so z namenom, da drugemu prizade ne škoda izrabili svoj uradni

OBTOŽENA KRAVA

Pred nekim zahodnonemškim sodiščem so obsodili kravo z zvonce. Neki tujec, ki je prišel na počitnice, je tožil nekega kmeta, da mu je njegova krava, ki nosi zvonce okoli vratu, požrla vse živce. Na počitnice je tujec prišel z dobrimi živci, vrnil pa se je domov živčno bolan. Sodišče je obtožilo kmeta na denarno kazen.

**DELČEK NEKE
ZALOSTNE MLADOSTI
OB ZIDU**

Flamec je. V zelenih platnenih hlačah pričinja svoje novo delo. Sliko, ki po je končal, je postavil ob kostanj. To je visoka in ozka slika. Na njej je majhen, zelo majhen deček, ki stoji ob steni. Njegove hlače so zelene, lasje so črni. Zid, ob katerem stoji, je odvrtno siv, a obraz papirnato rumen. Človeku je težko ob tej ozki sliki, ob tem majhnem dečku, ki ima papirnato orumenel obraz in ki nekoliko sključen tiho stoji ob nekoliko sivu (Nadaljevanje na 5. strani)

Dr. Vladimir Stiasny

Mladina Hollywooda je v zadnjem času razvila novo obliko zabave, ki ji pravijo »cruising the boulevard«, ali po naše, križarjenje po ulicah. Ta igra ima veliko podobnosti s plesi divjih plemen. Hollywoodsko križarjenje se začne vsak petek in soboto in traja približno dve uri. Avtomobili z mladimi fanti in dekletki se podijo po najbolj prometnih ulicah. Ob rdeči luči na križiščih fantje izstopajo, navezujejo poznanstva z dekletki in plešejo na cesti. Toda zabava traja samo do prižiga zelene luči na semaforjih. Takrat je namreč treba sedeti že zopet za volanom. Vožnja se nadaljuje do naslednjega križišča z rdečo lučjo. »Sladko življenje« ima v vsaki deželi svoje posebnosti. Na sliki, ples pri rdeči luči

Prečanja z ljudmi

Dr. Vladimira Stiasnyja sem pozabila vprašati, kako se pravzaprav ujema (po mojem mnenju sila nepoetično) delo zobozdravnika s skladanjem popevk. Vendar vsekakor drži, da je to sožitje za popevke kar ugodno. Prejšnji teden smo spoznali »Golobčka«. Poslušalci radijske oddaje »Izberite melodijo tedna« so ji med desetimi slovenskimi popevkami prisodili 1. mesto kar z 925 točkami. Zdaj pa dovolite, da vam predstavim njenega skladatelja.

Skladatelj »golobček«

Prosim, povejte mi, kaj vse je potrebno, da nastane popevka?

Malo fantazije, prav toliko dobre volje in poznavanje kompozicije.

Katere svoje popevke imate najrajši?

Tiste, ki so uspele: Spomin, Prišla je pomlad, Golobček in Mandolina ter Marjana, ki bosta predvajani na blejskem festivalu.

Ob kakšni priložnosti najlaže dobite motiv za svoje popevke: v avtu, pri popravljanju zob, na ulici, za klavirjem...?

Motivi se pojavljajo kjerkoli. Velikokrat jih pozabim, še preden jih utegnem zapisati. Pišem za klavirjem. Že večkrat sem se spravil k pisanju popevke samo zato, ker sem bil jezen, če so preveč hvallili katero izmed tujih. Tako je nastala tudi Mandolina.

Kranj še nima svoje popevke tako kot mnoga druga naša mesta. Ker ste sedaj Kranjčan, jo morda lahko pričakujemo od vas? Kaj menite, da bi morala taka pesem opevati?

Ze Marjana je punčka iz Kranja in je zato to posebno tudi pesem o Kranju. O stvarih, ki bi jih bilo potrebno opevati, nisem razmišljal, ker je to stvar pisca besedila. Vem pa, da je Kranj veselo mesto in da bi morala biti popevka v veselem, živahnem ritmu.

M. Sosič

PERZIJSKI SAH V SAH MAT MREZI

Po svetu že lep čas krožijo glasovi, da perzijskemu šahu »gori pod nogami«. Ta požar je tako nepričakovan, da ga gasilci ne morejo preprečiti. V zadnjih treh letih je perzijski šah zamenjal nekoliko vlad, pred tremi meseci pa je brez razlogov razpustil parlament. Za predsednika ministrskega sveta je postavil Alija Aminija, ki je zadnja »težka figura« na šahovski plošči. Kaj predstavlja ta figura na perzijski šahovnici: konja, tekača, trdnjavo ali kmeta?

OBISK NA NEMŠKEM

Iranski študentje, ki študirajo na Nemškem, so z ostrimi vzkliki pričakali svojega predsednika vlade dr. Aminija, ko je ta obiskal Zahodno Nemčijo. »Diktator, morilec in krvnik!« so bili najbolj pogosti vzkliki, ki so prihajali iz študentskih grl. Mali možakar — z angleškim klobukom — je na vse to pripomnil zelo kisló: »Bilo bi bolje, da manj vpijete in več študirate.«

V zadnjih tednih se je ta pritlikavi bogataš predstavil na političnem prizorišču Perzije kot nezadržan samozanec in diktator. Amini v svojih postopkih pomeni nadpovprečno politično brutalnost. Prištevajo ga v vrsto najbogatejših veleposestnikov. Po svojih nazorih je zmerni reformator, ker meni, da bi bilo veleposestništvo treba omejiti na zmerno mero. Sedanjí predsednik spada v »klub stotih«, ki pridejo v Perziji v poštev za ministr-

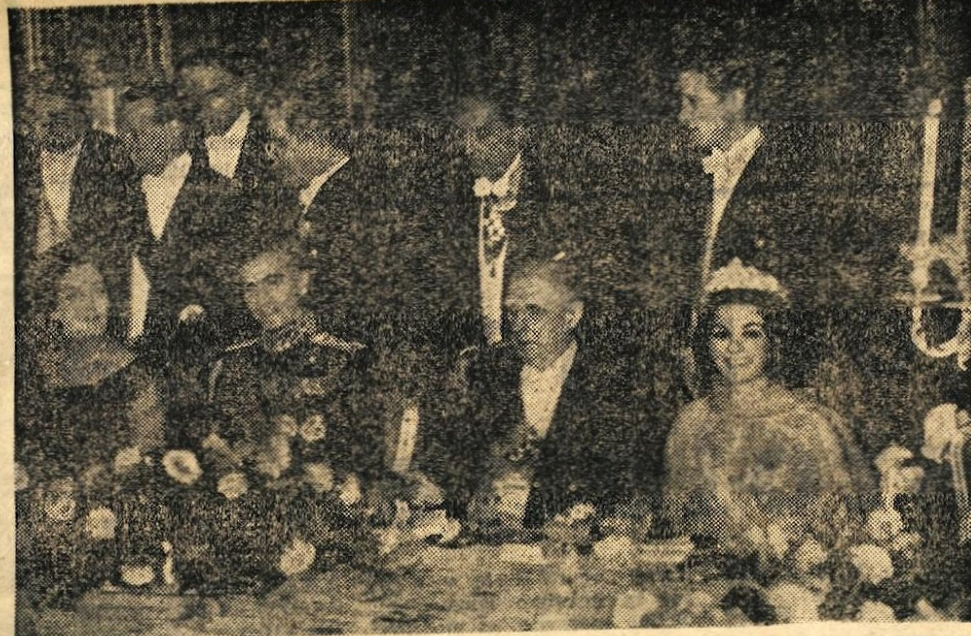
ski stolček. Je človek dvora po prepričanju in po poreklu.

VLADA BREZ PARLAMENTA

Amini je neke vrste perzijski »mali diktator«. Ze nekaj mesecev vlada brez parlamenta z izgovorom, da ni mogoče razpisati novih volitev zaradi korupcije v deželi. Pri tem se sklicuje na zadnje volitve, ko so bili volilni izidi ponarejeni. Pravi vzrok za njegovo samovlado je strah pred volitvami, ki bi se prav gotovo iztekle v njegovo škodo. Po sedanjem razpoloženju v deželi bi najmanj dve tretjini volivcev glasovalo za levičarsko usmerjeno Nacionalno fronto. Njegov namen je: vleči v Iranu diktaturo tako dolgo, dokler bo mogoče.

PRAZNE BLAGAJNE

Amini, ki je bil dalj časa iranski veleposlanik v Washingtonu, je prišel na čelo iranske vlade po študentskih demonstracijah v

Perzijski šah na sprejemu v Elizejski palači. Med perzijskim dvorom in perzijsko vasjo je globok prepad

Teheranu. Njegova kritičnost do skrajne desnice je zabrisala njegov pravi obraz. Tuji opazovalci v Teheranu so takrat menili, da je šahu prišla voda že do ust in je moral spraviti na prestol osebnost, ki ni samo pridigala o reformah v državi, ampak je imela dobro podlago, da se teh reform v zmerni obliki tudi loti. Težava Aminijeve vlade je bila vek, ki je imel politično moč, dvojna: ni se smel zameriti šahu in zadovoljiti je moral ljudi. Šahu je bil potreben človek, ki je imel politično moč,

da bi se za njegovim hrbtom lahko še naprej skrival, ni mu pa bil pripravljen dati preveč oblasti. Ne gre precenjevati dejanske oblasti novega predsednika, čeprav mu je vojska bila venomer za petami in je pristajala samo na tiste reforme, s katerimi je soglašal dvor.

Ko se je sedanji predsednik usedel v vladni naslonjač, je bil položaj silno zapleten: državne blagajne so bile prazne, zaloga tuje valute pokradena, inflacijska znamenja so dušila gospodarstvo in cene so skakale kot opice v živalskem vrtu.

Dr. Amini je dosegel skromne uspehe. Zadržal je naraščanje inflacije, prištelil nekaj deviznih zalog, vendar so gibi njegove roke odločno prepočasni. Amini ni »politična duša«, ki bi imela ki-rurško roko. Njegovo ravnanje je bilo malodušno. Morda bi Amini korakal bolj odločno, ko ne bi naletel na odpor veleposestnikov, ki so bili šločeni, da se uprejo sleherni reformi.

V januarju je vlada sklenila, da bo odpravila perzijske latifundije. Cilj tega koraka je zmanjšati notranja nasprotja v perzijski vasi.

SAMO ENA VAS

Po zakonu o odpravi latifundij bi veleposestniki lahko zadržali svojo posest samo v eni vasi. Po svobodni izbiri se lahko odločijo za posest, ki jo želijo zadržati. Ostalo zemljo ob odkupila država v desetih obrokih. Zemljo bodo začeli razdeljevati na severu na meji proti Sovjetski zvezi. Postopoma bodo odplačali zemljo in končali v petnajstih letih. Za ta čas bi novi lastniki zemlje utrdili kmetijske zadruge, ki bi obdelovale zemljo na modern način.

Te mere so povzročile odpor med veleposestniki. Kot protiukrep so sledile velike študentske demonstracije, ki so jih preprečili z brutalnimi ukrepi. Univerzo v Teheranu so zaprli za mesec dni in policija je pri tem vdrla v prostore univerze. V neredih je bilo 180 študentov ranjenih in 1 mrtev.

Zaradi notranje gnilobe je bil šah prisiljen izgnati voditelja obveščevalne službe. Ali bo ta ukrep dovolj, da bo na šahovski plošči nastala končnica, ki obeta manj uspešno pozicijo ali pa se bo dokončno splekla šah mat mreža okoli perzijskega šaha?

globus • globus • globus

• PREGANJANI FILOZOF

Francoski filozof in književnik Jean Paul Sartre je med redkimi Francozi, ki so mu desničarski šer lazi podtaknili že dve preči mihi. Zadnja mi-na je precej poškodovala hišo, v kateri je stanoval. Pred kratkim je novinarjem zaupal: »Nihče več mi noče dati v najem stanovanj. Lastniki se bojijo novih atentatov.«

• SKRAJSANO STOPNISCE

Šestinosmedsetletni zahodnonemški kancler Konrad Adenauer ne hodi več po stopnišču z 59 stopnicami do svojega urada. Našel je drugo pot, ki je mnogo manj naporna in lažja za pešce. Še pred meseci je Adenauer vzpon po stopnicah ocenjeval kot »vir mladostia«.

• LJUBEZEN IN PEHOTA

Bivši predsednik ZDA Dwight Eisenhower je v svojih memoarih, ki jih objavlja neka ameriška revija, odkril zanimive podrobnosti iz svojega življenja. V rani mladosti je general želel postati letalec, za pehoto pa se je odločil iz ljubezni do svoje žene.

• BRIVNICE NA ULICI

Na ulicah japonskega mesta Osake so se pojavile rdeče hišice, ki so podobne telefonskim govornicam. V njih niso postavljeni telefonski aparati, ampak aparati za britje. Ko stranka vrže v posebno odprtino kovnec, začne električni brivski aparat teči. Po britju se aparat avtomatično očisti. Nove brivnice na ulicah najbolj izkoriščajo poslovni ljudje in mladi zaljubljeni, ki se jim mudi na zmenke z dekleti.

• HIŠA IZ STEKLA IN PLASTIČNE MASE

Zelo nevsakdanjo hišo so zgradili v neki leningrajski ulici. To je poskusna hiša, ki so jo zgradili iz stekla in plastične mase. V njej so nameštene naprave za ogrevanje in zračenje. Fasa-da hiše je narejena iz posebne vrste stekla, ki prepušča ultravioleto žarke, tako da se stanovanjci lahko sončijo v natranjosti hiše. V hiši še za sedaj ne živi nihče. V njej so postavili naprave, ki beležijo odpornost materiala. Konstruktorji želijo priti do podatkov, kako bo nova hiša »prenesla« dež, sneg, mraz in poletno vročino.

Šahistka s krono

Rekli so...

»V drugi svetovni vojni so Nemci bombardirali Coventry, središče britanske avtomobilske industrije. Če pristopimo k Skupnemu trgu, bodo Nemci uničili našo avtomobilsko industrijo brez bomb.«

Citat iz britanskega dnevnika »Daily Express«

»Državniki so kot kirurgi — napake, ki jih napravijo, pomenijo smrt.«

Francois Mauriac, franc. književnik

»S politiko je tako kot s pravopisom: napake, ki jih vsi delajo, postanejo pravilo.«

Francoiski minister

Ob jubileju veselega teatra v Trzinu

Bogata torba domačega humorja ali smeh med bržolami

Trzin oz. Trzinčane bi lahko imenovali gorenjsko Ribnico oz. gorenjske Ribničarje. Humor je povsod doma. Razlika je morda le v tem, da so se nekateri v svetu že bolj uveljavili kot drugi, če govorimo o humorju, sicer pa so bili lesena roba, pile, kose ali čevlji približno enako iskani proizvodi doma in v tujini. Toda Ribničani so imeli večjo srečo kot Trzinčani. Vse kaže, da je višnjegorski polj hitreje in prej izvozil ribniški humor, kot pa je trziška lokomotiva trziškega.

Med Trzinčani šaljivih domislic nikdar ne zmanjka. Zanimivo je, da na njihovem telniku ob vsakem aktualnem dogodku obrodijo smešnice. Pred dnevi smo lahko prisostvovali »reviji« desetletnega dela trziških veseljakov, ki jih je 1952. leta združil v posebni skupini DPD »Svoboda« – VESELEM TEATRU – akademski slikar Milan Batista, ki je avtor vseh tekstov veselih večerov, scenarist, dramaturg, režiser, lektor, laškar, koreograf, šepetalec, odrski mojster in tudi akter. Na žalost pa so tudi prefekti ponedeljek običale njihove smešnice v bolj ali manj zaprtim Trzinu. In ker vsi radi slišimo kako okroglo, naj nam Trzinčani ne zamerijo, če z njihovim smehom razveselimo širši krog smeha željnih ljudi.

PLAKATI SO ZE OCENA ZA GODRNJACE

● **Majhen plakat:** Krajevni odbor SZDL vabi na masovni sestanek. Vabljeni vsi! (Udeležba za člane organizacije je obvezna!)

Refren: Majhen plakat, nič vstopnine, nič udeležbe!

● **Srednji plakat:** DPD Svoboda vabi na premiero socialne drame slavnega dramatika. Vstopnina zmerila! Vse za kulturo!

Refren: Srednji plakat, zmerila vstopnina, zelo zmeren obisk!

● **Večji plakat:** Vabimo vse na veselo pustovanje. Za ples, vedačo in pijačo preskrbljeno. Rezervacija po 2000 dinarjev. Seme dobrodošle!

Refren: Večji plakat, velika vstopnina in velik obisk šem!

● **Ogromen plakat:** Cirkus, bomba smeha! Revija bedušinskih artistk. Baletna predstava. Mladina ima popust. Rezervacija vstopnic. – Bomba smeha... baletke, levi in... Vstopnina po dogovoru od 1000 dinarjev navzgor. – Vse za delovne ljudi!

Refren: Ogromen plakat, ogromna vstopnina in razumljivo – ogromen obisk!

No, domislica je na žalost precej resnična.

MNENJE TRZICANOV O INFORMIRANOSTI

Velikanska zemlja, obla je postala majhna, majhna kot mesteca Trzin. In ko se je Meti ob 11. uri zasmodil fižol, čez pet minut za to vedo že Polonca,

Stefka, Zofka, Prejunkula in Mara. Ob 11.10 so za dogodek zvedeli še Pepca, Mirko, Urška, Marička in Poldka. Ob 11.15 vedo za Meto in njen zasmoden fižol že vsi Trzinčani!

Ob 12.30 si je B. B. postriгла lase, ob 12.35 ve to že ves Pariz, ob 12.40 vsa Francija, ob 12.45 vsa Evropa s Trzinčani in ob 13. uri že ves svet!

Toda novica o zasmodenem fižolu se lahko in se tudi največkrat spremeni, da pri Meti kuhinja gori in da si je B. B. ostrigla lase, ker hoče biti še mikavnejša in da bi imela žimmanj problemov, ko se bo že šestindvajsetih poročila!

PROCENTI IN CENE

Koliko ostane, če odštejemo od 4000 dinarjev 16 odstotkov?
– 4000 dinarjev!
– Koliko bi ostalo, če bi odšteli 10 odstotkov?
– 4000!
– Pa če bi odšteli 50 odstotkov?
– 4000!
– In če bi odšteli 100 odstotkov?
– Stiri tisoč dinarjev!!!
– Kaj je to sploh kakšno računanje?!

– Da. Takšna je najnovejša metoda računanja procentov pri znižanju cen!

Komentar ni potreben. Samo jabolko se lahko odšteva od jabolk in po tej logiki – denar od denarja!

»PUMPA«

Pumpa je potrebna stvar, ki jo dobiš le za drag denar. Pri pumpi se bencin napumpa, fustalist z njo tudi žogo pumpa in kolezar si kolo napumpa. Zena možu denar izpumpa, Pikar tudi balon napumpa in TT nas vse skupaj pumpa. Atomaska bomba je tudi pumpa in »štacuna« vsaka vsakogar izpumpa. Služba tudi za denar je pumpa (torej ne samo za socialno zavarovanje!) in življenje sploh je ena velika pumpa.

2 kg mesa so kolone; 3 kg mesa – filmska zvezda.

● En liter vina je rojstni dan; 2 litra vina je dobiček; 3 litri vina – pretep.

● Ena copata je vzorec; 2 copati pomenita zimo; 3 copate so zima in mož pod copato.

● En prosvetni delavec je človek, ki je rezerviran za vsestransko izkoriščanje; dva prosvetna delavca – šola z 12 oddelki; trije prosvetni delavci – pretep v zbornici (zadnje mesece bolj nevaren kot kdajkoli prej).

● Ena negativna ocena v šoli je znak slabega učenja; dve negativni oceni sta značilni za slabega dijaka; tri negativne ocene – slab profesor.

● Ena krava – prežvekovalc; dve kravi – mlekarica; tri krave – Kravji bal v Bohinju.

Dodatek: En Trzinčan – ljubitelj kulturnoprosvetnih prireditelj; dva Trzinčana – prijatelj v gostilni; trije Trzinčani – Veseli večer v »kulturni dvorani« na skali.

UVOZNO-IZVOZNO PODJETJE

Naš plan je veličasten. Uvažamo in izvažamo v Italijo, Nemčijo, Francijo, Holandijo, Kitajsko, Cile, Japonsko in ostale dežele sveta.

– Kakšno je vaše sodelovanje z Japonsko?

– Uvažamo svež paradižnik. – Kaj pa potlej proizvajate?

– Paradižnikovo mezgo. – Po kakšni ceni mezgo prodajate?

– Saj je ne prodajamo. Izvažamo jo v Italijo in v zameno uvažamo zobotrebe iz plastične mase.

– Potlej prodajate zobotrebe?

– Kje neki. Te pošiljamo v Nemčijo, od koder za njihovo vrednost uvozimo igračke z električnimi napravami.

– Za takšne igračke je v trgovinah verjetno veliko zanimanje?

– Morda?! Toda mi jih izvažamo v Cile za rumceve bonbone.

– S temi se človek res z veseljem poslađa.

– Ze lahko, toda mi jih izvažamo v Holandijo in uvažamo umetno cvetje.

– Cudovito!

– Kaj še, kdo pa bo kupoval v zimskem času umetno cvetje? Izvoz na Kitajsko nam daje boljši izkupiček, saj od tam uvozimo za »o cvetje otroški jedilni pribor.

– Otroški jedilni pribor.

– Da. Toda ta pribor izvažamo v Grčijo in dobimo zanj prašek za preganjanje mrčesa.

– In kje lahko dobim ta prašek?

– Našega že ne, ker ga izvažamo na Japonsko, da lahko za proizvodnjo paradižnikove mezge uvozimo svež paradižnik!

Tovarna kos in srpov: Zmogljivosti so premajhne, da bi zadovoljile potrebo na tuji tržnici.

Runo: Majhen uvoz in še manjši izvoz povzročata neprijetne probleme. Tovarna pil »Triglav«: Kam s pilami?

Podobnih hudomušnih in največkrat tudi resničnih je v trziški torbi humorja še mnogo in verjetno bi jih lahko zbrali za precej debelo knjigo. In če verjameš ali ne, vsaj Trzinčani bodo še prišli na svoj račun. Tako so obljubili člani veselega ansambla po končanem ponedeljkovem jubilejnem veseljem večeru. Rekli so:

»Ce se vsi resno lotimo obljub, ki smo jih že tolikokrat dali, Trzinčanem ne bo manjkalo prijetnega razvedrila.« – Upamo, da to ni šala!

B. Fajon

Zgovorne številke

Iam statistika uvršča Goranjsko in Gorenjce

Ko bi se sedajle začeli pogovarjati o naših babicah in prababicah, bi slej ko prej prešli na pomenek o velikem številu potomcev, ki so jih rodile naše prednice. Roditi 10, 12 ali celo več otrok je bila včasih vsakdanja stvar — tako rekoč malenkost, ki se ji nihče ni čudil. Toda tedaj je umiralo zelo veliko dojenčkov in tudi v poznejših letih so vrste mladih in mlajših ljudi najrazličnejše bolezni naglo redčile.

Sedanji mladi zakonci bi se najraje pogovarjali samo o enem otroku. No, kljub temu imamo družine z dvema, tremi in več otroki, le takih, ki bi imeli več kot 5 ali celo 10 otrok, je zelo malo. Naš standard se je v zadnjih desetletjih močno dvignil. Boljši življenjski pogoji in zdravstvena zaščita so podaljšali povprečno življenjsko starost in vplivali na to, da je smrtnost dojenčkov minimalna. Obstoja naroda zato zaradi občutno zmanjšane števila rojstev ni prav nič v nevarnosti.

MED NAPREDNIMI DEŽELAMI

Ker so pokazatelji smrtnosti in števila rojstev ter še nekateri drugi pokazatelji, ki jih imenujemo demografski podatki (umrljivost dojenčkov, odstotek zaposlenega prebivalstva itd.) popolnoma odvisni od splošnih razmer v posameznih deželah, nam lahko služijo kot merilo standarda posameznih narodov. Ti podatki nas uvrščajo med dežele z višjim standardom.

Na Goranjskem imamo skoraj popolnoma tako stopnjo rojstev in stopnjo smrtnosti ter tako tudi naradni prirastek kot na Norveškem. Na tisoč prebivalcev se pri nas rodi letno okoli 18,3 ljudi, umre pa 8. Naša stopnja smrtnosti je nižja kot na primer v Belgiji, na Danskem, na Norveškem, v Švedski in ZDA. Naravni prirastek (10,3) nas uvršča blizu povprečju razvitih dežel (Belgija 4,1, Danska 8,5, Švedska 5,4, ZDA 15,3, Norveška 10,4). Pred zadnjo vojno se je men- v Jugoslaviji rodilo letno na tisoč kar 40 prebivalcev, toda 25 jih je umrlo zgodnje smrti.

Ce primerjamo naravni prirastek v našem okraju z drugimi slovenskimi okraji, vidimo, da vodimo skupaj z mariborskim okrajem. Povprečje naše republike pa je le 8,7, cele države pa 13,4.

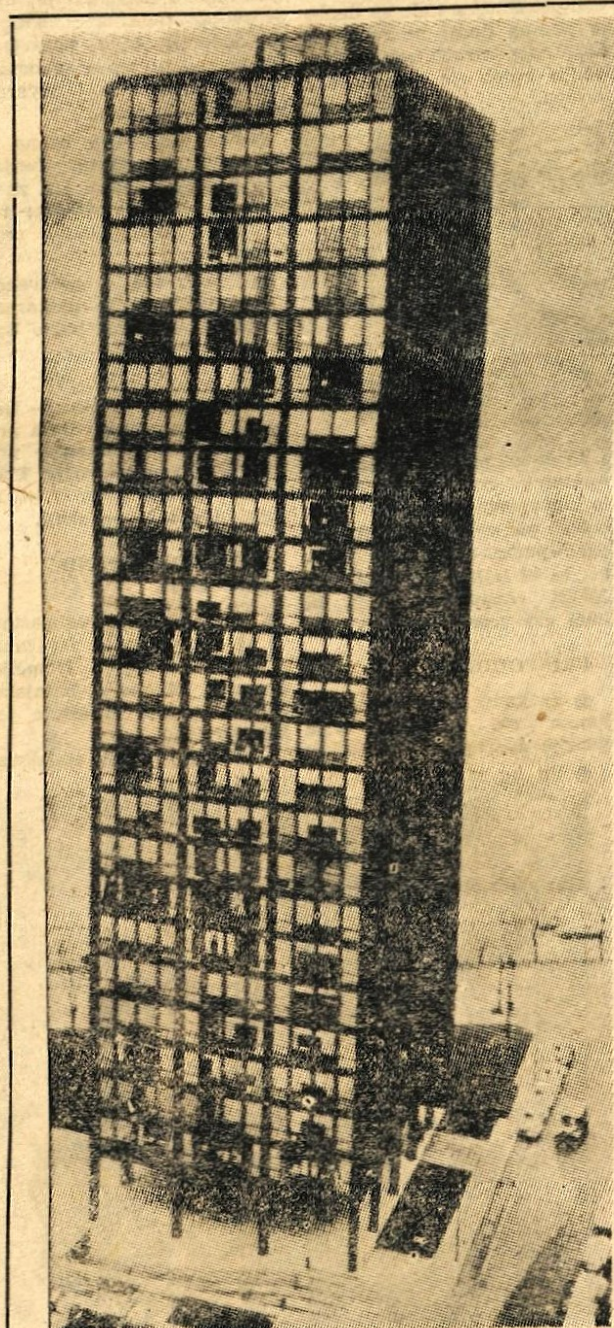
Število rojstev na tisoč prebivalcev je na Goranjskem nekoliko višje kot republiško (18,33 — 17,19) in precej nižje od jugoslovanskega povprečja (23,1).

Za primerjavo si bežno oglejmo še stopnjo rojstev in stopnjo smrtnosti v nekaterih nerazvitih državah: Indija (30,5 — 12,7), Mehika (46,4 — 13,1), Venezuela (47,1 — 10,2), Malaja (43,8 — 12,2).

MOŽJE UMIRAJO PRVI

Da se je povprečna starost našega prebivalstva res dvignila, nam je lahko dokaz že to, da je na Goranjskem vsak šesti prebivalec star nad 55 let. Splo-

šen vtis, ki ga lahko dobimo, da naše žene dosega večjo povprečno starost kot možje, kar drži, saj je med starej-

Samo dve stanovanjski hiši se v Chicagu dvigata visoko v zrak. Nebotičnik, ki ga vidimo na sliki, ima 25 nadstropij in je druga stanovanjska hiša s tako visokim krovom v tem mestu nebotičnikov. Nebotičnik stoji na jeklenih stebrih. Pred nebotičnikom se vidijo vhodi v podzemeljski prostor za parkiranje avtomobilov

Štručke čakajo na malico

šim šlojem našega prebivalstva na vsakih 9 moških 12 žensk, medtem ko po pregledu števila celotnega prebivalstva lahko ugotovimo, da je na 11 moških po 1 žena več. Kratak obisk pri nekaterih drugih narodih nam služi za zanimivo primerjavo. Zakonci v Danskem skupaj doživljajo visoko starost, v Franciji je število starih žena dvakrat

večje kot število starih mož, pri Norvežanih se razmerje med obema spoloma v starosti ne menja. Menda je največ vdov v Ameriki. Strokovnjaki menijo, da je to posledica prezaposlenosti mož, po drugi strani pa mnogih olajšav v gospodinjstvu, ki omogočajo ženam precej la- godno življenje. — M. S.

Ladje in slikarstvo

Pred kratkim je iz splitske ladjedelnice izplula ladja, ki jo je naročila neka pomorska družba iz Buenos Airesa. Ladja je težka 10.500 ton. To je druga ladja od treh, ki so jo naročili argentinski pomorščaki v splitski ladjedelnici. Pomorščaki in vodilni ljudje argentinskega trgovskega pomorstva so pohvalili delo naših graditeljev. Stari pomorščak Oscar Ruso je za ladjo dejal, da je najlepša plovna ladja argentinske trgovske mornarice.

Tej pohvalni izjavi so se pridružila tudi druga priznanja: ladjo so uvrstili med najvišji razred pri ameriški družbi »Amerikan Biro of Shipping« in v najvišji razred pri Lloydovem zavaro-

valnem zavodu. Naši časopisi so pisali, da je ta ladja zgrajena na najodobnejši način. Ladja »Lago Trafula« razvije hitrost 17 milj na uro. Na ladji so spalnice za 12 potnikov, številni prostori za potnike in bazen za kopanje. Ladja, ki je zapustila splitsko пристanišče, bo kmalu plula na redni progi Argentina — Severna Evropa.

Pri gradnji ladje pa niso sodelovali samo graditelji. Pritegnili so tudi splitske slikarje, ki so opremili notranjost že nekaj naših ladij. Naše potniške ladje »Jugoslavija«, »Jadran« in »Eno- nost« so prave mojstrovine na morju. Splitski mornarji so okrasili stene v prostorih, kjer se zadržujejo potniki in pomorščaki.

ZANIMIVOSTI

● OTROŠKA KLINIKA V MOSKVI

V Moskvi so pred nedeljskimi volitvami odprli novo otroško kliniko. Klinika je opremljena z najmodernejšimi napravami za fizioterapijo, za rentgenske preglede in za zdravljenje otroških obolenj. Razen tega ima nova klinika športne naprave.

● RAZSVETLJAVA NA AVTOCESTI

V Zahodni Nemčiji so na avtocesti med Frankfurtom in Mannheimom, ki je znana kot »cesta smrti«, postavili cestno razsvetljavo ob cestišču. Podatki o prometnih nesrečah so pokazali, da so veliko nesreč zakrivil

avtomobilski žarometi, ki so potnike ovirali pri vožnji. Obcestno razsvetljavo sta napravili dve veliki nemški podjetji Siemens in AEG. Luči in stebri za razsvetljavo so stali dva milijona nemških mark.

● RAZSTAVA AVTOMOBILOV V ZENEVI

Prvi letošnji avtomobilski salon, ki so ga odprli pred dnevi v Zenevi, je pokazal nekatere nove dosežke evropske in ameriške avtomobilske industrije. V Zenevi razstavlja 18 različnih držav. Največ zanimanja zbuja novi avtomobili znamke Fiat in Mercedes.

Poezija tega stoletja . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)
steni. Flamec je nosil zelene hlače in imel je nenavadne črne lase. Bil je nekoliko sključen, pa čeprav jih ni mogel imeti čez trideset. V tej sliki, ki jo je prodajal

za smešno vsoto denarja, je bilo nekaj težkega. Bilo je veliko uboge in zakotne mladosti, tiste čisto ob steni. Kako jalov posel! Za nekaj večerij ali za pijano popoldne prodati del tistega, kar je

samo tvoje in kar je bilo, ko si to doživljal, tako strahotno težko, da si zdaj lahko samo ponosen na tisto, kar si preživel.

Tudi Italijan Mario Belli doslej ni prodal niti enega platna. Pač — ondan portret pegastega mačka lastnice mesarije lastniči mesarije. Bilo je majheno naročilo. Zdaj je slikal cerkev Srca Jezusovega v rdeči Jarvi. Doslej je to cerkev naslikal že v vseh modnih barvah — v zeleni in modri, končno je poskusil še v rdeči. Slika pa ni bila preveč upadljiva in upanja, da bi jo prodal, ni bilo.

Italijanka v ozkih kavbojskih hlačah in pisanem sportnem puloverju je prodajala najnovejše posebnosti svojega moža. »Abstraktno«, je pripominjala.

»Ljubite abstraktno umetnih ogledoval. Mislim sem ji reči, da ljubim ženske in kvečjemu še francoski bur-

gundec. Ker je v tistem trenutku nekdo prišel in ji povedal, da je njen mož pijan v krčmi Au Cadet de Gascogne, sem rajši molčal.

MEMU SE PRAVI

NAVDIH...

To je del Montmartra. Ljudje, ki živijo tam, iščejo svoj navdih za rdečimi mizami v krčmah pri Au Cadet de Gascogne in Au berge de la Boheme. Tam potem popivajo ter razmišljajo, kaj je pravzaprav življenje in kakšen smisel ima. Včasih so tam posedali tudi drugi, včasih celo Modigliani.

Therese je opravila svoje delo.

Vrnila se je in povprašala: »Od kod pa si?«

»Jugoslovan.«

»Jugoslavija, rada bi jo videla. Toda to je tako prekleto daleč.«

Nasmehnil sem se ji in ji dejal, da je tisto, česar si želim, vedno tako prekleto

daleč.

Mračilo se je. Spodaj pod stopnicami je starka prodajala »François soir«. Na ulici za ogrom pa je dobrodušni in debeli Pierre prodajal pečene kostanje. Z baretko in širokim brki ter bleščečim belim nasmehom je delil tople kostanje v ta mrzli večer. To je bila najtoplejša slika Pariza.

Zabredel sem v reko ljudi na ulici. Imela je neonsko bleščeče bregove. Cloveku je kar nekako tesno pri srcu. Morda tudi zaradi tistega dečka z zelenimi hlačami na Montmartru. Morda?

Veliko osvetljeno platno z naslikanimi zeleno oblečenimi vojaki, ki drže »smajserje« v rokah, je vabilo k ogledu filma »Le canon de Navara«. Smajserji in tisti deček ob steni (vse je zelo ob steni) je ob neonskih reklamah pravzaprav »poezija« dvajsetega stoletja. J. Kobal

Mišelovka z »dobro voljo«

(Nadaljevanje s 1. strani)
ni položaj. Trije vodilni ljudje naj bi se dan pred 29. novembrom dogovorili, da bodo poslali na izredno vožnjo Kranj-Jezersko šoferja Ivana Krmelja, ki je v časopisu grajal postopke vodilnih uslužbencev tega podjetja. Šoferja so želeli opijaniti in ga pijanega med vožnjo prijaviti, kar je povzročilo, da je prišlo do upravnega kazenskega postopka. Avtobusni nadzornik Bertoncelj je še istega dne nagovoril znanko iz hotela na Jezerskem: »Če boš imela kaj časa, bodi v družbi s Krmeljem in ga spravi v dobro voljo.« Šofer je v tisti noči res popil nekaj alkoholne pijače, ki jo je na pobudo natakarike sam naročil ali pa mu jo je naročila natakarike. Zgodaj zjutraj je na ukaz avtobusnega nadzornika Bertoncelja vinjen šofer odpeljal avtobus s potniki proti Kranju. Po odhodu avtobusa je avtobusni nadzornik po telefonu poklical direktorja Zupančiča in mu z besedami »Odhod — 400, 500« sporočil, da je šofer odpeljal v vinjenem stanju. Direktor je kmalu za tem poklical prometno milico, ki je šoferja zalotila na cesti. Pri pregledu krvi so ugotovili, da je imel šofer Krmelj 2,1 promila alkohola v krvi.

ZAGOVOR S PROTISLOVJI

rije vodilni uslužbenec zavračajo krivdo, da so »upornemu šoferju« nastavili past. Njihovi zagovori se ne ujemajo z izjavami priča. Direktor Zupančič trdi, da ni določil šoferja za posebno vožnjo na Jezersko. Telefonski razgovor, ki ga je na Dan republike imel z avtobusnim nadzornikom z Jezerskega, je bil po njegovih besedah daljši. Bertoncelj ga je po telefonu obvestil, da je šofer Krmelj odpeljal avtobus v vinjenem stanju. Vprašal ga je še, če je zelo pijan. Naročil mu je, da šofer v taknem stanju ne sme voziti. Bertoncelj pa mu je odgovoril, da je Krmelj že odpeljal. Prometno milico je poklical po uradni dolžnosti, ker to mora storiti za varnost potnikov. Naročil je še, naj pustijo avtobus tam, kjer je. Še isti dan ga je po telefonu poklical šofer Krmelj in ga ozmerjal z besedami, da bodo prišli vsi v zapor. Povedal mu je, da mu je bilo odvzeto vozniško dovoljenje, nato pa ga je direktor vprašal, če je bil pijan.

Sekretar podjetja zanika, da bi se maščeval za članek, ki ga je šofer Krmelj napisal in ga je objavilo »Delo«. Zagovarjal se je, da je bil to noč na Jezerskem, kjer ima družino. Po kratkem zadrževanju v hotelu je šel mimo Krmelja, ki ga je prijel za hlače in mu dejal, da »bodo čez štirinajst dni že vsi v zaporu«. Bil je v družbi z Bertonceljem.

Avtobusni nadzornik Bertoncelj je na dan posebne vožnje srečal na avtobusni postaji natakarike z Jezerskega in ji naročil, naj pazi, kaj bo šofer popil, ker ima zjutraj vožnjo nazaj. Sredi noči, ko so sedeli v hotelu, je prišla natakarike mimo in mu dejala, da je popil en konjak. Zjutraj, ko bi moral posebni avtobus odpeljati, ga je zadrževal, vihnen šofer pa je odpeljal kar na svojo roko. Direktorju je sporočil, da je šofer odpeljal pijan in naj pripazi, da čez dan ne bo več vozil.

PRICANJE PO VESTI IN PRIČA Z DVOJNIM OBRAZOM

ofer Krmelj, ki je »padel v postavljeno past«, je pred sodiščem povedal, da ga je avtobusni nadzornik že popoldne v Skofji Loki silil, da bi pil. Po prihodu na Jezersko s posebnim avtobusom ga je natakarike Anžičeva ves večer silila, da je pil. Ponoči je tudi sama dala za pijačo.

Proti jutru je prišel k njemu avtobusni nadzornik in mu povedal, da mora odpeljati potnike nazaj v Kranj. Bertoncelj je vztrajal, da mora odpeljati, čeprav je bilo v avtobusu zelo malo potnikov in so nekateri želeli še ostati na Jezerskem. Natakarike Anžičeva je pred sodiščem ovrgla svojo prejšnjo izpoved, ki jo je podpisala v preiskavi. Povedala je, da je bila zmedena in da so jo med zasliševanjem silili, da je izpovedala stvari, ki ne ustrezajo resničnosti.

Za točno ugotovitev dejanskega stanja je zelo važna izpoved direktorja hotela na Jezerskem. Ko ga je avtobusni nadzornik Bertoncelj prosil, če lahko telefonira, je z njim odšel v pisarno. Najprej je Bertoncelj poklical vratarja in ga vprašal za direktorjevo telefonsko številko. Ko je zavrtel drugo številko, je povedal po telefonu samo tri besede: »Odhod—400, 500«. — Z. T.

Veter se obrne ob devetih

Prebivalci (zlasti kmetje) posameznih krajev Gorenjske presenetljivo dobro poznajo posamezne vetrove, ki so — ali skupni širšemu področju ali pa specifični za njihovo vas ali nekaj sosednjih vasi; poznajo smer in kdaj pihajo, ime vetra, čas (z ozirom na leto ali dan), vremenske posledice, ki jih prinašajo in s tem zvezane pregovore itd. To morajo poznati zaradi dela na polju; predvsem pride tu v poštev sušenje poljskih izdelkov, zlasti sušenje v kozolcih. Samo bežen sprehod po Gorenjski zadošča za zanimivo ugotovitev, da je orientacija našega kozolca razen od nekaterih drugih elementov (sonce, oblike in razporeditev parcel zemljišča) močno odvisna tudi od vetra; zdi se, da v nekaterih krajih bolj kot v drugih. Brez podrobnjših raziskav je težko reči, kateri od omenjenih treh elementov je za orientacijo kozolcev v posameznem predelu Gorenjske najvažnejši.

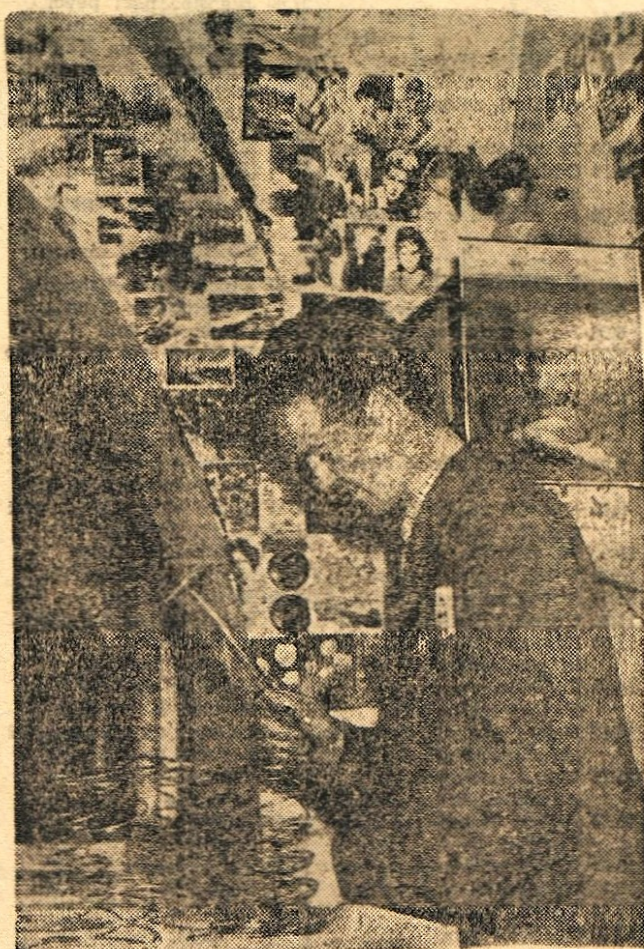
V Zgornjesavski dolini, od Hrušice pa tja do Podkorena, že na prvi pogled malce preseneča stroga pravilnost v orientaciji kozolcev: z redkimi izjemami so postavljeni poprek čez dolino, približno v smeri sever — jug. Zakaj?

Kaže, da je eden bistvenih razlogov prav smer glavnih vetrov v tem področju. Tu poznajo dva glavna vetrova, ki oba pihata po dolini: »Gorenc« pihata po dolini proti Jesenicam, »Severn« (severni) pa v nasprotni smeri — od Jesenic navzgor po dolini Save Dolinke. Ponoči in do približno 9. ure dopoldne pihata »Gorenc«. Okrog 9. ure dopoldne pa se smer vetra obrne in do večera pihata »Severn« — v nasprotni smeri.

Zvečer spet prevlada »Gorenc«. Če je menjava taka (lahko bi rekli »pravilna«), potem bo gotovo lepo vreme. Če pa se ob devetih dopoldne smer vetra ne spremeni, je to znak, da se bo vreme poslabšalo: prebivalci tega področja z veliko gotovostjo še

istega dne popoldne pričakujejo dež ali sneg.

Prečno na ti dve glavni (in strogo nasprotni) smeri vetrov v Zgornjesavski dolini so postavljene tudi skoraj vsi kozolci — veter je torej tisti element, ki igra tu glavno vlogo pri sušenju. — A. Triler

Tapejniška delavnica v Radovljici je podobna reklamni filmski hiši. Na stenah so nalepljene filmske igralkice z različnih zornih kotov. Kam bodo začeli lepiti igralkice, ko bodo stene polne? Morda pod blazine?

RADIO LJUBLJANA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6., 7., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri.

SOBOTA - 24. marca

8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji
8.35 Češka zabavna glasba
8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo
9.25 Pevec Ivo Robić
9.40 Koncertne drobtine
10.15 Od tod in ondod
11.00 Operetne melodije
11.15 Angleščina za mladino
11.30 Drugo dejanje
12.05 Gorenjskega slavčaka
12.05 Tri ameriške pesmi zapoje Komorni zbor RTV Ljubljana
12.15 Kmetijski nasveti
12.25 Melodije ob 12.25
13.30 Instrument in glas
14.00 Osmo simfonija
14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo
15.20 Napotki za turiste
15.25 Scene iz Massenotovega Wertherja
16.00 Vsak dan za vas
17.05 Gremo v kino...
17.50 Orkester Martin Gold
18.00 Aktualnosti doma in v svetu
18.10 Pevka Gaby Novak
18.25 12 preludijev in 24. ura
18.45 Na tujem
19.05 Mladinski koncert v zvedbi Yehudija Manohina
20.00 Polke in valčki z velikimi zabavnimi orkestri
21.00 Za prijeten konec tedna
22.15 Oddaja za naše izseljence
23.05 Do polnoči v plesnem ritmu

NEDELJA - 25. marca

6.00 Vedri jutranji zvoki
6.30 Napotki za turiste
7.30 Radijski koledar in prireditve dneva
8.00 Mladinska radijska igra
8.47 Iz albuma skladb za otroke
9.05 Z zabavno glasbo v novi teden
9.45 Koncert za flavto, godala, harfo in slesto
10.00 Se pomnite tovariši...
10.30 Veliki David Ojstrah
11.30 Nedeljska reportaža
11.51 Orkester Roberto Rossi
12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - I.
14.11 Zabavali vas bodo Zadovoljni Kranjci
14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - II.
15.15 Trio Horwandel in Ansambel Willy Fantel
15.30 Arthur Rubinstein igra Chopina
16.00 Humoreska tega tedna
16.20 Za nedeljsko popoldne
17.05 Vesela godala
17.15 Radijska igra
18.15 Dumka in Furiant iz Dvorakovega klavirskega kvinteta v A-duru
18.30 Športna nedelja

19.05 Panorama zabavnih zvokov
20.00 Izberite melodijo tedna
20.45 Cetrt ure z zabavnim orkestrom Mantovani
21.06 Glasovi od včeraj in danes
22.15 Orkestri in solisti RTV Beograd
23.05 Plesna glasba

PONEDELJEK - 26. marca

8.05 Orkestralna matineja
8.55 Za mlade radovedneže
9.25 Instrumentalne skladbe iz filmov in glasbenih revij
9.45 Iz skladb Rista Savina
10.15 Od tod in ondod
11.00 Dunajski valčki
11.15 Naš podlistek
11.35 Ansambli iz Mozartovih oper
12.05 Deset minut s triom Avgusta Stanka
12.15 Radijska kmečka univerza
12.25 Melodije ob 12.25
13.30 Simfonietta
13.55 Zvočni kaleidoskop
14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo
15.20 Sonata v D-duru
15.40 Literarni sprehod
16.00 Vsak dan za vas
17.05 55 minut za ljubitelje operne glasbe
18.00 Aktualnosti doma in v svetu
18.10 Rendez-vous z glasbo
18.45 Radijska univerza
19.05 Veliki zabavni orkestri tega tedna
20.00 Glasbena skrinja
20.45 Kulturna tribuna
21.00 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe in kvintet Jožeta Kampača
21.20 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije
22.50 Literarni nokturno
23.05 Plesni orkester RTV Ljubljana
23.20 Za ljubitelje popevk

TOREK - 27. marca

8.05 Zenski zbor »France Prešeren« iz Kranja
8.25 Glasba ob delu
8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo
9.25 Simfonični diptih Blagoje Berse
10.15 Izberite melodijo tedna
11.00 Narodne pesmi jugoslovanskih narodov
11.15 Napredujte v angleščini
11.30 Claude Debussy - skladbe za klavir, violino in violončelo
12.05 Zabaval vas bo Borut Lesjak s svojim ansambлом
12.15 Kmetijski nasveti
12.25 Melodije ob 12.25
13.30 Skladbe slovenskih avtorjev poje Mariborski komorni zbor
13.50 Zabavni orkester Raphaela
14.05 Radijska šola za višjo stopnjo
14.35 Arije iz oper Giacomina Puccinija
15.20 Orgle in orglice
15.30 V torek nasvedenje
16.00 Vsak dan za vas
17.05 Izbor iz Čaikovskega
17.55 Bojan Adamič - Plesalka

18.00 Aktualnosti doma in v svetu
18.10 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe
18.45 S knjižnega trga
19.05 Od dunajskega valčka do sodobnih plesnih ritmov
20.00 Pred mikrofonom je Slovenski oktet
20.30 Radijska igra
21.30 Pomočna sonata za violino in klavir
21.45 Zabavni orkester RTV Ljubljana
22.15 Uvod v glasbo 20. stoletja
23.05 Zaplešite z nami

SREDA - 28. marca

8.05 Owen Brannigan poje arije iz Haendlovih oper
8.30 Sovjetska, češka, poljska zabavna glasba
8.55 Pisan svet pravljic in zgodb
9.25 Sonata za trobento in klavir
9.38 Poje baritonist Vladimir Ruždjak
10.17 Od tod in ondod
11.00 Balkanske pitoreske
11.15 Clovek in zdravje
11.25 Ali vam ugaja
12.05 Vaški kvintet z Božom in Miškom
12.15 Radijska kmečka univerza
12.25 Melodije ob 12.25
13.30 Italijanski operni pevci poje
14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo
14.35 Godala in zabavni zbori
15.20 Majhen koncert klarinetista Giorgia Brigarja
15.46 Scenata za štiri flavte
16.00 Vsak dan za vas
17.05 Soferjem na pot
17.50 Plesni orkester Max Greger
18.00 Aktualnosti doma in v svetu
18.10 »Temni se«
18.45 Ljudski parlament
19.05 Tri popularne domače skladbe
20.00 Dva velika zabavna orkestra
20.30 Stiri sto let klavirske glasbe
21.00 Potujoči mozaik
22.15 Po svetu jazza
22.45 Lirični intermezzo
22.50 Literarni nokturno
23.05 Iz operne ustvarjalnosti
23.40 Plesna glasba

CETRTEK - 29. marca

8.05 Uvertura in ando
8.55 Radijska šola za višjo stopnjo
9.25 Klavir v duetu
9.40 Pet minut za novo pesmico in Pozdravi za mlade risarje
10.15 Od tod in ondod
11.00 Prizor iz opere »Iris«
11.15 Ruski tečaj za začetnike
12.05 Prisluhnite kvintetu bratov Avenik
12.15 Kmetijski nasveti
12.25 Melodije ob 12.25
13.30 Pisani zvoki z Dravskega polja
13.50 Izbor iz »Iris«
14.15 Stari napevi in plesi za lutnjo
14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo

15.20 Segava klavijatura
15.30 Turistična oddaja
17.05 Koncert po željah poslušalcev
18.00 Aktualnosti doma in v svetu
18.10 Stiriindvajset kapric za violino
18.28 Flavtist Jean Pierre Rampal
18.45 Kulturna kronika
19.05 Radi bi vas zabavali
20.00 Cetrtkov večer domačih pesmi in napevov
20.45 Zabavni orkester Alfred Scholz
21.00 Litelarni večer
21.40 Nokturno za violino in klavir
22.15 Naši tonski tehniki vam predvajajo
22.45 Vedri zvoki
23.05 Nočni koncert z deli sodobnih avtorjev

PETEK - 30. marca

8.05 Popevke se vrstijo
8.25 Petnajst minut z orkestrom Les Baxter
8.40 Ljudske pesmi raznih narodov
8.55 Pionirski tednik
9.25 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe
10.15 Od tod in ondod
11.00 Obraz iz stare francoske glasbe
11.15 Naš podlistek
11.35 Ritmi Latinske Amerike
12.05 Vesele domače v izvedbi Komornega zbora RTV Ljubljana
12.15 Radijska kmečka univerza
12.25 Melodije ob 12.25
13.30 Pojo jugoslovanski basisti
14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo
14.35 Unetniki iz sosednjih dežel
15.20 Zvočna mavrica
15.45 Jezikovni pogovori
16.00 Vsak dan za vas
17.05 Popoldne s slovenskimi skladatelji
18.00 Aktualnosti doma in v svetu
18.10 V narodnem in zabavnem tonu
18.45 Iz naših kolektivov
19.05 Slovenske popevke
20.00 II. brandenburški koncert
20.15 Tedenski zunanje politični pregled
20.30 Glasbena medigra
20.35 Spoznavajmo svet in domovino
21.35 Zabavne melodije
22.16 Oddaja o morju in pomorskih častnikih
23.05 Walter Gieseking igra Ravela
23.35 Plesna glasba

Drugi program

SOBOTA - 24. marca

19.00 Italijanske, francoske in španske melodije
20.00 Arije iz francoskih oper
20.45 Radi bi vas zabavali
21.15 Jazz na koncertnem odru
22.15 Plesna glasba

NEDELJA - 25. marca

12.00 Nedeljski koncert ob dvajsetih
13.10 Operne melodije
14.00 Veseli izlet v deželo ritmov
14.30 Melodije in ritmi iz romanskih in slovanskih dežel
15.15 Glasbena pripovedka iz naslovov znanih popevk
19.00 Ples z orkestroma Francis Bay in Billy Vauhan
20.00 Iz repertoarja Slovenske filharmonije
20.45 Mednarodna radijska univerza
21.00 V nedeljo ob devetih zvečer
22.15 Preludiji in fuge za klavir in druge skladbe

PONEDELJEK - 26. marca

19.00 Pesmi in plesi iz starih časov
20.00 Zaključni prizor iz opere »Valčira«
20.30 Napredujte v angleščini
20.45 Koncert ansamblov r »iborskega jazz-kluba«

TOREK - 27. marca

19.00 Vedno lepe melodije
20.00 II. concertino za klavir in orkester
20.15 Hitri prsti in priljubljeni napevi
20.57 Madžarska pianistka Lydia Rev in Ljubljani
21.3. Mednarodna radijska in televizijska univerza
21.45 Jazz ob 21.45

SREDA - 28. marca

19.00 Angleščina za mladino
19.15 Poje Tony Dallara
20.00 Robert Schumann - mladini
20.15 Veliki zabavni orkestri
20.30 Ruski tečaj za začetnike
20.45 Igra vam Jože Privšek
21.00 2. dejanje opere Prodana nevesta
21.40 Za lahko noč

CETRTEK - 29. marca

19.00 Godalni kvartet v A-duru
20.00 Rodelinda - III. dejanje
20.40 Vsak eno
21.15 Odmevi iz Varšave
21.50 Glasbeni intermezzo

PETEK - 30. marca

19.00 Zapišite narek
19.15 Sestanek z Ljubljanskim jazz ansambлом in Marjano Deržaj
20.00 Radovanove pesmi
20.20 Komorni intermezzo
20.30 Stiri kratki petnajst
21.30 Nenavadne zgodbe iz demovino
21.45 Jazz ob 21.45

Televizija

SOBOTA - 24. marca

18.00 Koncert v muzeju
19.00 TV pošta
19.15 Panorama
20.05 TV dnevnik
20.20 Propagandna oddaja
20.35 Na tajnem kanalu
21.05 Glasbena revija
22.15 Poštna kočija
22.15 Vremeplov - reportaža
22.45 TV dnevnik II.

NEDELJA - 25. marca

10.00 Oddaja za kmetovalce
10.30 Potres - TV film iz serije Veter
18.45 Prenos športnega dogodka
20.00 Sedem dni
20.45 Državno prvenstvo v plavanju

PONEDELJEK - 26. marca

18.00 Veter - serijski film
18.30 Znanost in tehnika
19.00 Izkusnje upravljalcev
19.09 TV pregled
20.00 TV dnevnik
20.20 Tedenski športni pregled
20.35 Trije služaji - slučajno TV priredba
21.20 Lesorez danes
21.50 TV dnevnik II.

TOREK - 27. marca

Ni sporeda!

SREDA - 28. marca

18.00 Mali vrtiljak
18.40 S kamera na Afriki
19.05 Sodobna kirurgija
19.30 TV obzornik
20.00 TV dnevnik
20.20 Propagandna oddaja
21.30 TV magazin
22.00 Dnevnik II.

CETRTEK - 29. marca

10.00 TV v šoli
18.00 Dobrodošli - spored za otroke
18.45 Kratki film
19.00 Cas, ljudje in dogodki
20.00 TV dnevnik
20.20 Dokumentarni film
20.30 Iz kraja v kraj
21.40 Koncert violonista Roka Klobčiča
22.10 Veliki nemi filmi
22.35 Zadnje vesti
22.25 TV dnevnik II.

PETEK - 30. marca

18.30 Tajni dnevnik dr. Hudsona
19.00 Magazin vsakdanjih ekribi
19.30 Doma in na tujem
19.37 Slike in skulpture
20.00 TV dnevnik
21.20 S TV po svetu
20.35 Spoznavajmo svet in demovino
22.30 TV dnevnik II.

Kino

Radovljica

24. marca ameriški barvni film KONJENIKI ob 20. uri
24. marca nemški kriminalni film STRELEC V ZELENEM ob 18. uri
25. marca ameriški barvni film KONJENIKI ob 16. in 20. uri
25. marca nemški kriminalni film STRELEC V ZELENEM ob 18. uri
25. marca francoski barvni film SVET TIŠINE matineja ob 10. dopoldne
27. marca ameriški film GRAND HOTEL ob 20. uri
28. marca ameriški film GRAND HOTEL ob 18. in 20. uri
29. marca ameriški barvni CS film V 80 DNEH OKOLI SVETA ob 19.30 uri
30. marca ameriški barvni CS film V 80 DNEH OKOLI SVETA ob 19.30 uri

SOBOTA - 24. marca

»Center« - slovenski film PLES V DEZJU ob 16., 18. in 20. uri, premiera ameriškega barvnega VV filma DVORNI NOREC ob 22. uri
»Storžič« - premiera sovjetskega barv. filma SOFER PO SILI ob 10., 16., 18. in 20. uri, premiera argentinskega filma VODJA BANDE ob 22. uri
»Svoboda« - nemški barvni film MOMPTI ob 19.30 uri
»Krvavec Cerklje« - italijanske barvni CS film HERKULES IN LIDIJSKA KRALJICA ob 20. uri
»Senčur« - ameriški film HUDIČEV UCENEC ob 20. uri

NEDELJA - 25. marca

»Center« - ameriški barvni film JEZDILI SO NA ZAHOD ob 10. in 14. uri, slovenski film PLES V DEZJU ob 16., 18. in 20. uri
»Svoboda« - argentinski film VODJA BANDE ob 14. uri, nemški barvni film MOMPTI ob 16. in 20. uri, ameriški barvni film JEZDILI SO NA ZAHOD ob 18. uri
»Krvavec Cerklje« - italijanski barvni CS film HERKULES IN LIDIJSKA KRALJICA ob 15., 17. in 19. uri
»Naklo« - ameriški barvni film DREVO ZA OBESANJE ob 16. in 19. uri
»Voklo« - ameriški film HUDIČEV UCENEC ob 16. uri
»Kokrica« - ameriški film HUDIČEV UCENEC ob 19. uri

TOREK - 27. marca

»Center« - ameriški barvni VV film DVORNI NOREC ob 16., 18. in 20. uri
»Storžič« - sovjetski barvni film SOFER PO SILI, matineja ob 10. uri, argentinski film VODJA BANDE ob 16., 18. in 20. uri

»Svoboda« - sovjetski barvni film SOFER PO SILI ob 19. uri

SREDA - 28. marca

»Center« - ameriški barvni VV film DVORNI NOREC ob 16., 18. in 20. uri
»Storžič« - sovjetski barvni film SOFER PO SILI, matineja ob 10. uri, argentinski film VODJA BANDE ob 16., 18. in 20. uri

CETRTEK - 29. marca

»Center« - ameriški barvni VV film DVORNI NOREC ob 16., 18. in 20. uri
»Storžič« - argentinski film VODJA BANDE ob 10., 16., 18. in 20. uri
»Svoboda« - sovjetski barvni film SOFER PO SILI ob 19. uri

PETEK - 30. marca

»Center« - ameriški barvni VV film DVORNI NOREC ob 16., 18. in 20. uri
»Storžič« - argentinski film VODJA BANDE ob 10. uri, ameriški barvni CS film HREPENENJE PO MOSKEM ob 16., 18. in 20. uri

Jesenice - RADIO-

24. do 26. marca nemški film ZALJUBLJENI DETEKTIVI
27. do 28. marca poljski film LOČITEV
29. do 30. marca ruski color film MELODIJE IN PLESI

Jesenice - PLAYZ-

24. do 25. marca indijski color film MATI INDIJE
26. do 28. marca nemški film ZALJUBLJENI DETEKTIVI
29. o 30. marca poljski film LOČITEV

Zirovnica

24. marca italijanski CS film SLADKO ZIVLJENJE
25. marca jugoslovanski film VZKIPELO MESTO
28. marca indijski color film MATI INDIJE
31. marca nemški film ZALJUBLJENI DETEKTIVI

Dovje - Mojstrana

24. marca jugoslovanski film VZKIPELO MESTO
25. marca ameriški film HUCICEV UCENEC
29. marca nemški film ZALJUBLJENI DETEKTIVI

Koroška Bela

24. marca poljski film LOČITEV
25. marca italijanski CS film SLADKO ZIVLJENJE
26. marca indijski barvni film MATI INDIJE

Ljubno

25. marca ameriški barvni CS film ZBOGOM OROZJE ob 16. uri
24. marca jugoslovanski film MARTIN V OBLAKIH ob 19.30 uri

Kropa

24. marca ruski film IVAN GROZNI I. del, ob 20. uri
25. marca ruski film IVAN GROZNI II. del, ob 15. in 19.30 uri

29. marca poljski barvni film PLANETI SMRTI, ob 16. in 19.30 uri

Škofja Loka »SORA«

24. marca ameriški film LI NIJA ZA TAKSON ob 18. in 20. uri
25. marca ameriški film LI NIJA ZA TAKSON ob 17., 20. in matineja ob 9.30 uri
27. marca jugoslovanski film NE UBIJ ob 20. uri
28. marca jugoslovanski film NE UBIJ ob 18. in 20. uri
29. marca ruski film DRZNI PODVIG ob 20. uri
29. marca ruski film DRZNI PODVIG ob 18. in 20. uri

Gledališče

PRESERNOVO GLEDALIŠČE v Kranju

NEDELJA - 25. marca

ob 10. uri URA PRAVLJIC, zadnja uprizoritev v sezoni 1961-62, ob 16. uri John Steinbeck: LJUDJE BREZ ZEMLJE za IZVEN

TOREK - 27. marca

ob 16. uri Moliere: TARTUFE za red
Moliere: TARTUFE za red
DIJASKI. Gostuje SNG Drama iz Ljubljane

Športne prireditve

ZIRI:

Judo - V okviru republiške judo lige se bosta jutri dopoldne tu srečali ekipi kranjskega Triglava in domače Alpine.

TRŽIČ:

Smučanje - Smučarska sekcija Partizan in Planinsko društvo Tržič organizirata v

nedeljo, 25. marca, tradicionalni »Kramarjev velečlalom« (zaradi pomanjkanja snega) na Kofcah in ne pod Storžičem, kot je bilo objavljeno v razpisu. Start bo ob 11. uri. Prijave bodo sprejemali do 9. ure. Hkrati vas vabijo na lepo smuko.

OSTALE PRIREDITVE

KRANJ - Lutkovna sekcija Delavsko-prosvetnega društva »Svoboda« Primskovo uprizori jutri ob 10. uri dopoldne lutkovno igrice »Cu dežno zdravilo«. Predstava bo v Zadržnem domu.

Turistični informator

TRŽIČ:

»Pri pošti« - V tem gostišču je na razpolago še 7 prostih prenočišč. Prenočišče si lahko rezervirate na telefonsko številko 329.

V privatnih sobah pa je v Tržiču prostih še 12 postelj.

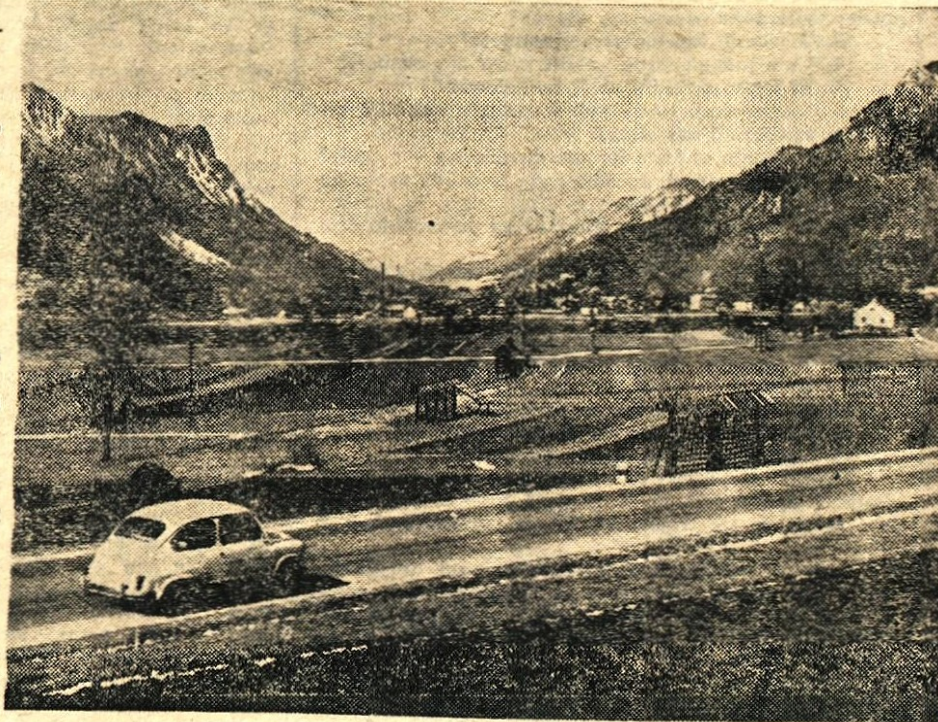
Podlubljel - Pri Marti Ankeletovi je na razpolago še 10 prenočišč. Rezervirate jih lahko na telefonsko številko 386.

Planinski dom pod Storžičem - Tu je prostih še 70 ležišč.

Planinski dom na Kofcah - Turisti imajo tu na razpolago še 30 ležišč.

Ljubeljski prelaz je preko zime neprehojen, medtem ko je ljubeljska cesta do gostišča na Ljubelju (1050 m) vedno spužena. Tudi vse ostale ceste na tržiškem področju so dobro prevozne.

Iz Ljubljane vozi v Tržič in nazaj dnevno 23 avtobusov. Dovolilnice za ribolov lahko

Iz Gornjesavske doline

Foto: F. Perdan

Dom • družina • moda

PRIPRAVA ZA POMLAD

Znanka vam je nenadoma dejala, da se ji zdijo vaše oči nekam čudno motne. Pa ste menili, da je to le utrujenost. No, najbrž bo držalo; samo da je to spomladanska utrujenost. Če vas muči slaba prebava in ne jeste kaj dosti sadja, se bo to najprej poznalo na koži in očeh. Poskusite se temu izogniti; za začetek izpijte na tešče kozarec vode z limonovim ali pomarančnim sokom. Vendar ne pijte vedno limonade na prazen želodec, drugič poskusite z banano ali skuto ali kameličnim čajem.

Morda pa je vzrok motnim očem slabokrvnost; posvetujte se z zdravnikom. Zdravnik bo najbrž predpisal uživanje zelenjave, ki vsebuje železo (regrat, radič, špinata). Po kosilu pa je obvezen polurni počitek.

Res je, da se nam oči včasih zameglijo od ganjenosti, vendar poskusite po dolgem in napornem napevanju oči osvežiti s kamelično kopeljo. Pazite, da oči pri tem ne prehladite. Ko si jih osušite, počivajte z zaprtimi očmi nekaj minut. Ne mislite na ničesar, da vam za vekami ne bo neprijetno migljalo.

(vsaj ločedarsko)

Če slabo vidite, ne napevajte oči; ljudem z oslabilnim vidom se kaj hitro pojavijo številne gubice okrog oči. Sicer jih z masažo in masno kremo delno odpravimo, toda vzrok nastajanja

gubic bodo odpravila le očala.

Morda ste že pozabili, kako se je treba smeјati z očmi. Poglejte se v ogledalo, če je ostalo nekaj leska v očeh. Nekaj telovadbe za oči zvečer pred spanjem, tople obloge in sadni sokovi — pa boste pripravljeni za pomlad (vsaj koledarsko).

Pomladno čiščenje

Pomladno čiščenje si zamisljamo v obliki metlo in krpe. S temi stvarmi smo konec zime navadno tako zaposleni, da niti ne pomislimo nase, na stvari, ki smo jih nabrali preko dolge zime; pa naj bo to živčna utrujenost kot posledica prevelikih skrbi z ozimnico, z boleznijo otrok in podobno ali hrana, premalo gibanja, nečist zrak in podobno.

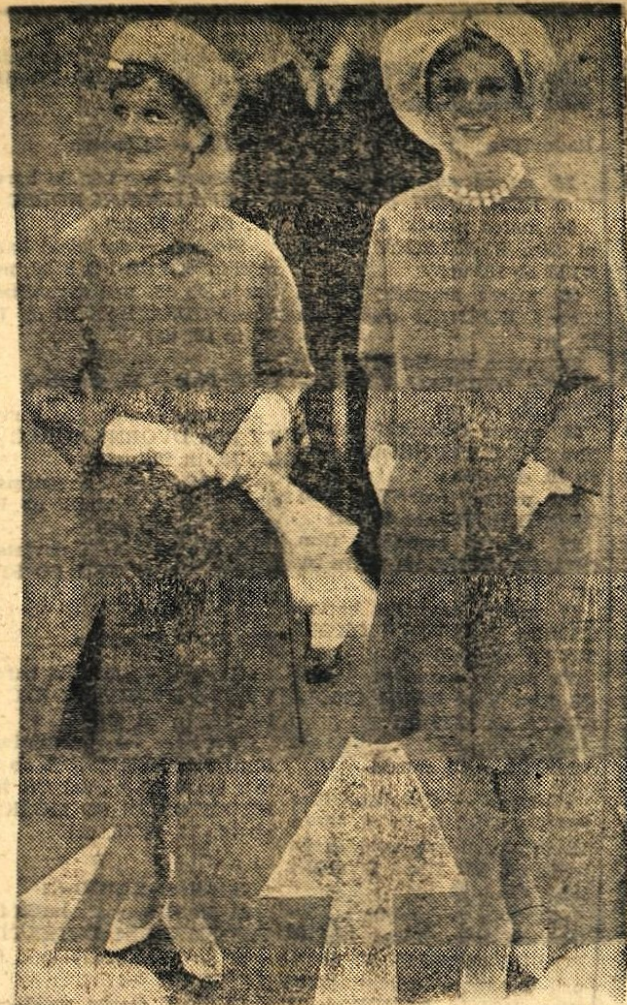
Ceprav vas nagonsko obide misel, da je stanovanje potrebno čiščenja in »generalnega« pospravljanja, raje prej poskrbite zase, za svoje »očiščenje«. Verjemite, da bo za začetek kar dober celodnevni »dopust« nekje na bližnjem travniku, posebno če se bo družina potrudila, da mami

ne bo treba pripravljati hrane, ampak bodo vse pripravili sami. Odpove naj se fudi nadzorstvu nad pripravo, pa čeprav bo potem kaj presoljeno ali kaka druga podobna nesreča.

Sedaj se pač ne morete več izgovarjati, da je zunaj premrz, da se ne bi vsaj dvakrat tedensko sprehodili na svežem zraku.

V vsakdanjo prehrano še ni treba vnesti pomladne revolucije, se pravi — črtati z jedilnika močno zabeljene jedi, pač pa to delajte postopoma, ker bo najbrž še hladno in bo organizem še potreboval malo več maščobe. Potrudite se, da bo hrana kar najbolj vitaminska, čeprav na škodo denarnice. Ko ste si tako opomogli, se lahko lotite brisanja in pospravljanja po stanovanju, toda ne sami. Bilo bi napačno, da bi vso družino poslali ven, da vam ne bi bila pri delu v napoto, vi pa bi sami prestavljali omare in nosili vodo. Že dan prej premislite, kako bi vam vsa družina lahko pomagala pri delu. Če niso vsi ves dan doma, jih zaposlite, kadar imajo čas, saj bi vsi naenkrat gotovo delali preveč hrupa. Pospravljanje brez skrbi zavlecite vsaj na tri dni in delajte le po nekaj ur. Tako boste manj utrujeni, kot pa bi bili, če bi naredili vse v eni sapi. Če stanovanje redno pospravljate in čistite, to spomladansko čiščenje pravzaprav nimajo za vas nobenega pomena. Nevarno za dober glas pa je, če je stanovanje urejeno le na videz, omare so razmetane, pod posteljami so odeje prahu. Več časa vam bo vzelo čiščenje kleti in podstrešja, če ju imate, saj se je čez zimo nabralo polno prahu, gnile ozimnice in druge ropotije.

Morda je to že ne vem katero leto, ko ste si obljubili, da boste stanovanje redno čistili in ne bo spomladi toliko dela, pa vas je vedno nekaj »zmotilo«. Pomislite, kaj je temu vzrok: morda vaša prezaoplenost, če hodite v službo, ali preamarna sposobnost, da bi v domače delo pritegnili vso družino. Če boste ugotovili pravi vzrok, kar spremenite hišni red, ki vam do sedaj ni bil naklonjen.

Modela iz nemške konfekcije, zaobljena ramena, navpični šivi, zvonasto razširjen rob, globoke gube

Ste preveč nestrpni - ali preveč mirni?

So nekateri ljudje, ki se pri najmanjšem šumu zdržejo, drugih spet ne moti nevihta. Nekateri se v jezi nemogoče obnašajo, nekatere pa ne more ničesar vreči s tira. Pravimo, da so temu vzrok živci. Preberite test in skušajte ugotoviti, kako je z vami.

1. Ali zvišate glas, kadar se prepirate? DA ali NE
2. Ali lahko mirno prenašate, brez vidnih znakov razburjenja tuje nevzgojene otroke?
3. Ali včasih kakšno stvar razbijete?
4. Ali v jezi namerno uničite neko dragocenost?
5. Ali lahko spite kjerkoli in kakorkoli?
6. Kakšno reakcijo vzbudi v vas telegram? Ali pokadite, zardite ali vas strese?
7. Ali imajo vremenske spremembe na vas vpliv?
8. Ostanete mirni, ko slišite, da je nekdo za vašim hrbtom izgovoril vaše ime?
9. Ali težko prenašate hrup, ki ga povzročajo drugi: n. pr. sosedov radio?
10. Ali imate mogoče kakšne čudne navade (drobite s prsti kruh, udarjate s prsti po mizi, čečkatate ali pišete med govorom na sestankih)?
11. Ali gledate vznemirjeno v svojo bodočnost?
12. Če vas kdo užali, ali najprej razmislite ali takoj reagirate?
13. Ali lahko sedite, ne da bi karkoli delali?
14. Ali se vznemirjate za vsako malenkost?
15. Ali govorite o vas, da ste nervozni?

Pripišite si po eno točko za DA na naslednja vprašanja: 1, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 14 in 15. Prav tako pripišite eno točko, če ste odgovorili NE na vprašanja: 2, 5, 8, 12 in 13.

Če imate več kot 10 točk — ste nervozni, toda lahko se še pozdravite. (Predvsem se izogibajte vseh zunanjih vzrokov razburjenja — dolgega sedenja v noč, hrupnih prijateljev, nerednega uživanja hrane, neurejenega življenja itd.).

Če imate pet do deset točk — ste kar precej mirni, okretni, če je to potrebno, po drugi strani pa ste dovolj mirni, da lahko ostanete ravnodušni, če je treba.

Manj od pet točk — preveč ravnodušni. To bi bilo lahko nevarno, ker mora včasih človek pokazati okoliš, da živi in »občuti«.

Pomlad v znamenju redingota

Sicer so vse modne kolekcije za pomlad natrpane s kostimi, vendar ni niti ena, ki se ne bi ponudila tudi ob lahkih plaščih — redingotih. Za novo linijo sezone je značilna že tolikokrat izgovorjena ženskost, da se ji podrejuje tudi plašči. Seveda bomo videli na naših cestah prav gotovo še ravne klasične ali široke brez ovratnika, kot je bilo to lansko leto. Ker pa letošnja moda zelo poudarja mladost, vitkost, ženski šarm in je »skratka pozabila na močnejše postavne, se je mladostna linija uveljavila tudi na redingotu. Plašč sicer pristaja skoraj vsaki, saj lepo podaljša premajhno postavo in poudari vitkost telesa. Zgornji del plašča je navadno oprijet z ozkimi reverji ali brez ovratnika oziroma enkrat zavezanim majhnim trakom. V bokih se zvončasto razširi ali pa k temu pripomorejo še skrite globoke gube. Dva navpična šiva ob straneh tečeta do ramen ali pa že po sredini rokava zavijeta ob stran. Zepi so vezani; če so naki, je njihovo mesto tik pod prsmi oziroma visoko nad njimi. Nekateri kreatorji so se odločili za zaobljena ramena pri kimono kroju, drugi spet priporočajo rahlo podložena. Rokavi so

vedno prekratki in nikoli ne pokrivajo členkov. Gumbi so lahko prav majhni, posebno če se odločite za dvovrstno zapenjanje.

Barvna lestvica se omejuje na vse tone modre barve, rdeče in zelene. Blago je lahko tweed, volneni jersey ali druga mehkejša blaga.

MALI NASVETI

Medtem ko smo lani nosile lase počesane na čelo, so se pariški frizerji odločili v skladu s svežo in mladostno modo za nov način česanja, ki najbolj pristaja mlademu obrazu. Čelo je popolnoma odkrito, lasje počesani nazaj, kjer so na temenu na široko razčesani. Te frizure pogosto pridruže trak — zavezan na vrhu glave v pentljo. Ušesa so največkrat odkrita. Frizure so na moč podobne tistim, ki smo jih nosile v otroških letih.

— Če ste zelo mladi, ne nosite hipermodernih stvari, ker vam ne pristajajo. S tem seveda še ni rečeno, da ne smete iti v korak z modo, samo brez pretiravanja.

Naj živi risba!

Kratek pregled razvoja filmske risanke

Že dolgo risani film ni več samo zabaven uvod v filmski program, toda še vedno ne tako dolgo, da bi mu vsi priznavali »resnost« in možnost umetniške vrednosti. Pa vendar nam dostikrat nekaj minut dolga risanka da mnogo bogatejše umetniško doživetje in pove mnogo več, kot pa pove durni igrani film. Jasno, da ne govorim o kakšnem Disneyevem Plutonu, ampak o tistih modernih (v najboljšem pomenu te besede) risanih filmih, ki včasih zaidejo v naš program iz Zagreba ali pa n. pr. še iz Poljske ali Češke. Prav zaradi teh si tudi velja na hitro ogledati razvojno pot, ki jo je moral risani film prehoditi, da se je od svojega v triku spočetega rojstva povzpел preko

krajih sveta. V Ameriki je odkril »skrivnost« snemanja posameznih slik na filmski

trak, ki je tehnična osnova risanega filma, neznanih tehnik, v Franciji pa Emile Cohl. V Ameriki je nato Stuart Blackton posnel »Smešne izraze zabavnega obraza«, Francoz Emile Cohl pa »Lov na buče«.

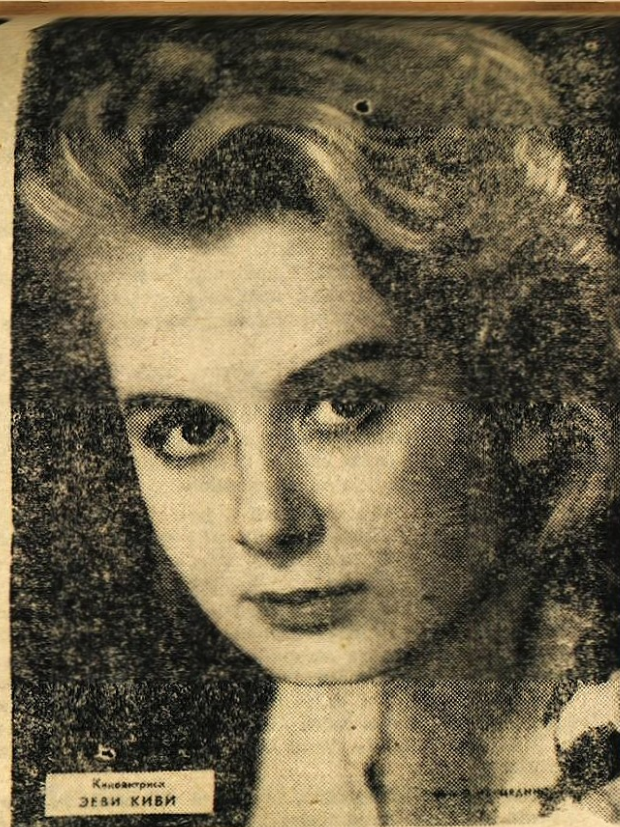
EVROPA

Pomembnejši je Cohl, ki tudi velja za očeta risanega filma in ki je najbolj uspel z deloma »Fantazmogorija« in »Marionete«. Ko se je pod vplivom ameriške risanke francoska šola med prvo svetovno vojno na novo razmahnila, je ustvaril Cohl še »Ponikljane noge«, pridružilo pa se mu je nekaj karikaturistov, od katerih sta Lortae in Cheval več let izdajala svojo risanko v mesečnih nadaljevanjih »Raca v kinu«. Ob koncu nemega obdobja pa je francoska šola zamrla.

V Rusiji je bil začetnik risanega filma Vladimir Starčevič z risano grotesko »Dedek Mraz« (1912), vendar je bil Starčevič pomembnejši kot ustvarjalec lutkovnih filmov. Sledil mu je Jurij Merkulov z »Medplanetarnim potovanjem« (1924). V tridesetih letih pa je Sergej Aleksejev napravil odlično risanko na temo »Noč na Golem brdu«. Modesta Musorgskega; Jevgenij Solpo je z direktnim risanjem zvočne proge dobil neslutene zvočne učinke v »Simfoniji sveta«; skupina Ivostoni se je prav tak oukvarjala z »risano glasbo«; razen tega pa so v SZ nastajali in so še zdaj značilni otroški risani filmi v narodnem slogu.

Francoski filmski igralec Jean Claude Brialy poje ob spremeljavi metle. Če zmanjka elektrike ali pa se vam pokvari radio, se lahko zabavate po vzorcu tega igralca, ki je naš dobri znanec iz filma »Oči ljubezni«. Če pa metle ne uporabljate več, je sesalec za prah še veliko bolj primeren, ker izvablja modernejšo zvoke

Sovjetska filmska igralka Eva Kivi, ki je postala priljubljena in oboževana na sovjetskih filmskih platnih

Film

bolj ali manj zabavnih otroških let do svoje sedanje zrele dobe.

Prazgodovina risanega filma je taka kot prazgodovina filma sploh, zato se z njo ne kaže posebej ukvarjati, razen toliko, da opozorimo, da je bila to predvsem prazgodovina risanega filma — ker je šlo v vseh primerih pač za risbo. Od predhodnikov je vsekakor treba omeniti zadnjega — Emila Reynauda in njegovega »Ubogega Pierrota«. Vendar pa se je filmska risanka resnično rodila šele leta 1907 — in sicer na dveh

Za Nemčijo je bila po in celovečerni risani filmi so membna Lotte Reiniger z tako popolnoma izčrpali podvrsto »senčnih filmov« po ročje dogodivščin počlovečenih živali, ki so razen tega dostikrat že kar neokusno razgledniško pobarvane, da je trg z njimi že prenasit. Reakcija nanje je bila torej nujna. Mislim, da Disneyevih risank nima smisla navajati po naslovih, saj so splošno znane.

AMERIKA

Vendar je risani film resnično in najbolj uspeval in še uspeva v Ameriki. K temu so v veliki meri pripomogli popularni, a zato nič manj bedasti stripi. Od njih so si filmske risanke izposodile nekaj likov, n. pr. »Mutt in Jeff« Hama Fisherja. Se več likov za serije risank (po zgledu stripov) pa je dala risanka sama. Brata Fleischer, dolgo med najpomembnejšimi ustvarjalci na tem področju, sta ustvarila štiri fante serije: Tintni možic, Klovn Coco, Betty Boop, in Mornar Popaj.

Vendar pa je za ameriško risanko še značilnejša druga smer: risanke z živalskimi junaki, pri čemer imajo živali skoro čisto človeške lastnosti. Prvi je krenil na pot Pat Sullivan z Mačkom Feliksom, ki so se mu pridružile kot tekmeči mnoge živali drugih avtorjev, od katere so najbolj uspeli Mickez Miška, Racman Jaka, Pluto in Silja — junaki Walta Disneya.

Walt Disney, čigar pot lahko z nekaj besedami označimo kot pot človeka, ki je začel z 280 dolarji in končal s pravcatim velepodjetjem, ki zaposluje 2000 ljudi, je klasično ameriško risanko pripeljal do vrha in obenem v slepo ulico. Komercialno zaradi močne reklame njegovi proizvodi še danes uspevajo. Toda njegovi serijski kratki

NOVE POTI

Nova iskanja preko in mimo Disneyevih obrazcev so se začela nekako po koncu vojne, ko je odpadel Disneyev sodelavec Bosustov in z nekaterimi uglednimi karikaturisti začel uvajati moderen stil karikature v risani film. Razen te skupine pa je nastopila še vrsta posameznih ustvarjalcev in nacionalnih šol: Kanadčan MacLarren, ki riše neposredno na filmski trak, Poljak Jan Lenica in naš Vatroslav Mimica, ki uvajata moderno grafiko in umetniški plakat v risani film; Američan John Hubley, ki uvaja moderno slikarstvo, češka šola z Jiri-jem Trnko in pa naš Dušan Vukotić, ki je začel po Disneyevih tradicijah in jih pre-rasel ter razvil samosvoj stil. (Z »zagrebško šolo« se tu žal ne moremo podrobneje ukvarjati.)

Razen teh oblikovnih značilnosti pa je pomembno in morda najpomembnejše, da se ti novi ustvarjalci na področju risanega filma ne zadovoljujejo z zabavnostjo, ampak čisto spregovorijo posamezniku in družbi tehtno besedo kot svarilo.

Dušan Ogrizek

Gina Lollobrigida, lepa Rimljanka v Hollywoodu, je zaigrala najdražjo prostitutko vsega mesta v filmu »Pojdí gol v svet« ali, kakor so ga krstili Francozi, »Naslada«. Ob njej sta zaigrala Anthony Franciosa naltvnega fanta in Ernest Borgnine njegovega očeta. Pravijo, da komedija ni tako slaba.

Povedal sem ji, kaj smo se dogovorili. Poslušala je in tu in tam postavila kakšno vprašanje. Ko sem končal, si je spet pričela čistiti nohte. Čakala je, zakaj vedela je, da imam še nekaj za bregom. Opazil sem, kako skrbno ravna s svojo haljo. Nenehno jo je popravljala, tako da ji še členkov nisem videl. Nasmehnil sem se in segel v hladni žep po cigareto. Tina je dvignila pogled, opazila moj nasmeh in se še sama zasmejala ter skomignila z rameni.

Nato sem vdahnil in dejal: »Prav, poglej! Morda bom čez nekaj tednov že mrtev. Oni drugi se gotovo ne bodo šalili, Tina. Spodrezali me bodo, če bodo le mogli; pognali mi bodo kroglo v glavo. Tina, morda bom živel le še nekaj tednov. »Nepremično je držala pilico za nohte in gledala vame. »Ali pa me bodo vrgli v zapor za dvajset let. Tina, to je resnica. Lahko se pripeti. Morda se bo zgodilo.«

Počasi je prikimala in v očeh ji je bilo opaziti strah. »Lahko se zgodi, da te po vstopu v Haroldov klub ne bom nikoli več videl. In če bi bilo tako, potem gotovo ni bilo dovolj, Tina.«

Nisem mogel več sedeti. Nenadoma sem vstal, stopil k njenemu stolu, počenil poleg nje, jo prijel za roko in se zazrl v njen obraz. »Veš, kaj mislim?« sem nežno dejal. Prikimala je in dejal sem: »Želim, da bi živela z menoj, Tina. Svojega stanovanja nimam, da bi prišla k meni, zato se hočem preseliti semkaj. Dokler se ne bova razšla.« Gledal sem jo in iskal prave besede. »Mislim, da je tako prav,« sem pričel, vendar sem čutil, da ni prav, pa sem znova začel. »Prepričan sem, da je tako najbolje za naju. Oh, ljubi bog, Tina!« — Vstal sem, pripravljen, da se razburim, če bi me zavrnila.

Tina je prav tako vstala, vendar ni več pazila na svojo haljo. Strmela je vame in preračunano naslonila težo na eno nogo, tako da sem videl lepo obliko njenega boka. Potem se je z rokama pogladila po halji, tako da se je obleka oprijela telesa. Roki sta se ustavili in legli na boka. Stala je izživajoče, kakor je vedno znala, in se nasobila. Potem se je zasmejala z otroško veselimi očmi, me nenadoma zgrabila za brado in jo stresla. Majala mi je glavo sem ter tja, dokler nisem omahnil nazaj. Verjetno sem bil kakor dveleten, šibak otroček. Z glavo je pokazala k postelji na drugem koncu sobe. »Tale je ozko. Mislim, da ni dovolj udobno za dva.« spet se je zasmejala. »Morda ne verjameš.«

Zgrabil sem jo in pritegnil k sebi, tako nenadno in trdno, da je omahnila. Moral sem jo držati, dokler se spet ni ujela na noge. Ni se branila ali poskušala ubežati, le dejala je: »Ne sedaj, Al. Ne bi rada, da bi te morala potem zapustiti in oditi v službo. Nocoj...«

»Vrag naj vzame službo!«

Odikmala je. »Nimava denarja, da bi pričela, Al. Zdaj še ne. Delati bom morala. Nocoj, Al,« je nežno vztrajala. »Ko mi ne bo treba oditi in te zapustiti. Pojdi po svoje stvari in jih prinesi semkaj, dala ti bom svoj ključ. Le zdaj ne, saj bi te morala zapustiti čez pol ure.« Vstala je in šla s konicami prstov preko mojih lic, tako da sem čutil vsak prst posebej. »Skupaj bova do konca življenja in hočem, da bi bil začetek lep. Vrnila se bom nocoj ob enajstih. Čakaj me tukaj!«

Polovico popoldneva sem presedel v dnevni sobi internata in čakal na Duka Pulverja, predsednika študentskega združenja, da se bo vrnil s predavanja ali od koderkoli. Ko je končno prišel po stopnicah — svetlo-las, zdrav, polnoličen dečko — sem se zleknil v stolu in izživljal položil noge na mizo, ki je stala nekje v sredini sobe. Pulver je odšel v nasprotno sobo in slišal sem, kako je obesil klobuk na kljuko v oblačilnici, namesto da bi ga položil na stol ali centralno peč. Potem je prišel v dnevno sobo, me pogledal in utrujeno vzdihnil. Ena njegovih najnevarnejših navad je dolgočasiti odrasle s tem, da ravna s njimi kakor s porodnimi otroci.

»Poglej, Al,« je dejal z utrujenim, nemarnim glasom, kakršnega je imel ob takšnih priložnostih, »kolikokrat sem ti že dejal, da snemi noge z...«

»Vrag vzemi tvoj kolikokrat,« sem rekel, »sit sem ga že, utruja me. Tale propadla skupna lastnina ni noben muzej, bila bi naj prostor, kjer naj bi živeli.« Prekrižal sem noge in se naslonil nazaj na stolu.

»Poslušaj,« je počasi dejal. »Če te bom na prihodnjem javnem zborovanju moral prijaviti...«

Podrobnosti — kaj je dejal on in sem povedal jaz — niso bistvene. Nameraval sem se izseliti, še preden sva se začela pripraviti. V sobo je prišlo pet ali šest dečkov, ki so naju slišali. Zavpil sem: »Vrag naj te vzame, Pulver, odšel si bom!« in odšel po stopnicah, da bi se pripravil za selitev.

Tega nisem storil rade volje. Pulver mi ni bil posebno pri srcu, vendar ga nisem sovražil. Vedel sem, da ga bom užali in razerdil, vendar ni šlo drugače. Večkrat sem se že sporekel tudi z drugimi fanti in tako se nisem počutil nič kaj prijetno, ko sem stopal po stopnicah proti svoji sobi. Toda zdaj sem imel razlog, da sem zapustil internat. Vedel sem, da bo kmalu vsa šola vedela, čemu sem odšel, ne da bi bilo treba še posebnega pojasnila. Odšel bom iz internata, še preden se bodo Brick, Guy in Jerry prikazali pri kosilu. Jedel sem v javni restavraciji, kamor študentje nikoli niso zahajali. Potem sem s svojo torbo za perilo in oprtan z drugimi stvarmi po straneh ulicah odromal proti Tininemu stanovanju.

Nad štiri ure sem sedel v njenem stanovanju in jo čakal. Poskušal sem brati, vendar nič tiskanega ni moglo pritegniti moje pozornosti. Ves čas sem kadil. In ko sem si takole prižgal cigareto ob drugi, ki je dogorevala v predelku poleg mene, sem si dejal, da ne bom kadil, dokler se Tina ne vrne. Čez pet minut sem se spet zalotil s cigareto v roki. Nekaj časa sem sedel z roko pred očmi, da bi jih umiril, če bi jih umiril, če bi mi

drgetale od napetosti. Končno sem sedel na stol in tiho navil radio, čakal in premišljeval, kje pravzaprav sem in čemu sem tukaj. Čez nekaj trenutkov sem spet premišljeval, čemu pravzaprav nameravam v Reno, zakaj zdelo se mi je nemogoče in čudil sem se, v kakšne nemogoče situacije se spuščajo ljudje.

Dolgo sem čakal, potem pa so se odprla vrata in vstopila je Tina. Prišla je po stopnicah po prstih, da bi me presenetila. Za seboj je zaklenila vrata in ko je to storila, mi je srce pričelo divje biti in nisem mogel spregovoriti.

Bila je prekrasna. Oblečena je bila v svoj boljši plašč, nosila je klobuček in sive nogavice. Videl sem ovratnik njene nove sivovijoličaste pletene obleke. To je bilo najlepše, kar je imela, in do nog me je spreletelo, ko sem ugotovil, da se je tako oblekla prav za ta trenutek. Potem sem ji pomagal sleči plašč in se pri tem zmedeno smehljaj. Niti beseda mi ni prišla na misel in želel sem, da bi lahko povedal kaj prelepega, kar sem poprej pripravljaj. Potem je Tina obstala, tako da sem jo lahko gledal. Bil sem resnično zmeden.

Obleka, ki jo je nosila, je poudarjala vsak obris in obliko njenega telesa. Imela je postavbo, ki je navduševala in presenčala. Imela je brezhibne in očarljive noge in členke. Tina Greyleg je bila najčudovitejša stvar, kar sem jih kdaj videl. Stal sem in jo občudoval, potem pa vzdihnil in dejal: »Torej.«

»Da,« je prikimala. »Tako.«

Kri mi je privrela v glavo in zalila oči. Stopil sem proti njej — in Tina je izgubila živce. Še preden sem jo dosegel, se je naglo obrnila k moji torbi za perilo, ki je stala ob steni. Vedel sem, da je nervozna kakor jaz in se je zato nisem skušal pritakniti.

Nekaj časa sva zlagala moje stvari iz torbe. Tina je pokleknila pred mojo omaro in spraznila zame polico. Iz nje je pobrala svoje hlačke, modrčke, nogavice in podobno — in ko sem te stvari videl v njeni hrokih — se mi je vse skupaj zdelo neverjetno. Potem je na polico pazljivo zložila moje tri boljše srajce, za njimi nogavice, zvitve v majhne kroglice, robce in ostalo, tudi pižame. Stal sem, čakal in komaj dihal.

Na dru torbe je našla mojo brisačo. In ko jo je odnesla v kopalnico in obesila k njenim stvarim, se mi je zdelo, da sem doživel nekaj domačega, več kot sem lahko pričakoval. Komaj da sva spregovorila kakšno besedo — bila sva strahotno vznemirjena. Tina je odnesla moje boljše čevlje na stranišče in jih položila na pod med dva para svojih. Svoje čevlje je položila skupaj in postavila moje vsakega na eno stran njenih, me pogledala in se nasmehnila. Tudi jaz sem se nasmehnil, toda oči so se mi zrcnile, naglo sem stopil naprej, jo prijel nežno z rokami in tako sva stala, držeč drug drugega v objemu. V resnici sva visela drug na drugem.

Sirota sem, moji starši so izgubili življenje v costni nesreči, ko sem imel osem let. Odrasel sem pri materini sestrini, vdovi. Bila je in je še dobra ženska, vendar je bila osemnajst let starejša od moje matere, nikoli ni preveč delala in vzgoja otroka je bila zanjo res prezahtevna stvar.

In ko je bila vzgoja pri koncu — ko je sedela v dvorani gimnazije in prisostvovala moji maturi — je bila vesela in zadovoljna, jaz pa tudi. Brez zlobe ali nehalnosti: nikoli me ni ljubila, ne jaz nje — in tako je bilo med nama le malo tesnejših odnosov. Zdaj je bila stara in je živela sama s svojo mačko in radiom. Nekajkrat na leto sem ji pisal, ona pa mi je odgovarjala in to je bilo vse. Imela je svojo hišo in pokojnino in ničesar ni potrebovala. Vedel sem, da moji obiski porušijo ustaljeni dnevni red stare dame in tako sem jo le redkokdaj obiskal. Sicer pa mi zaradi tega ni bilo prav nič žal, zakaj vse življenje nisem bil na nikogar navezan in nisem imel nobenega, ki bi ga ljubil ali ki bi me ljubil.

Tinini starši so bili živi. Bili so kmetje nekje v Illinoisu, vendar je niso videli že skoraj tri leta. Nisem vedel mnogo o njih, samo to, da ji ni bilo mnogo do njih. Bistveno je, da sva imela oba enake občutke in tako sva stala objeta in strmelna v najine čevlje na straniščnem podu. To naju je navdajalo z nenavadno močjo. Vedela sva, da pripadava drug drugemu, da sva skupaj in srečni.

Nekaj sekund je moja budilka tiho tiktakala na Tinini mizi, midva p sva stala in uživala. Bilo je lepo, potem pa sem nenadoma občutil Tino, ki se je stiskala k meni. Tedaj se je obrnila in, kakor da ni bilo nič, povsem mirno prišla za vogal svojega tankega posteljnega pregrinjala, jaz pa za drugega in tako sva ga zložila.

Postelja je bila prekrita s svežim, belim perilom. Gornja rjuha je bila zvit pod oledo. Na postelji sta bili dve blazini. Vzel sem eno in jo z nasmehom položil na stol. Tina mi je vrnila nasmeh — na drugi strani postelje je bila na varnem — in mi rahlo pomahala. Zgrabil sem jo prek postelje, jo potegnil nanjo in jo pričel poljubovati. Takoj se je izmočala in vstala z razmršanimi lasmi in zardelimi lici. Zasmejala se mi je. »Kri se ji je malce zmečkalo in podvihalo in zapazil sem njene sive nogavice v vsej dolžini. Ničesar pod milim nebom ni bilo tako presenetljivo lepega.«

Stegnila je roke in me pogladila po čelu. »Srečna sem, da si tukaj, Al,« je tiho dejala in objel sem jo, spet poljubil — bilo je spet prelepo, dobro, da še nekaj več kot samo to. Tedaj sem vedel, zares vedel, prvič v svojem življenju, da sem vanjo zaljubljen. Vem, da je človek, ki ni nikdar občutil tega, kar sem tedaj jaz, zamudil najlepše in največje v svojem življenju. Dekle, ki je sedelo z menoj na postelji, je bilo največ neverjetnejša stvar, kar sem jih kdaj v mislih. Zdaj pa sem čutil še nekaj drugega, močnejšega — prevzelo me je njeno telo. Prišlo se je prav v tistem trenutku. Vsekakor in predvsem pa je bila to ženska moč, življenja in za poroko z njo sem bil pripravljen storiti vse: tudi to, kar smo nameravali v Renoju, ali pa celo žrtvovati življenje. Potem sva legla.

Divji mož in drvar

V gozdovih Ratitovca je nekoč živel divji mož, kosmat kot medved in močan ko sedem medvedov. Vsa njegova moč pa mu ni bila v prid, ker je bil slabe pa-

mlada rast

meti in je vse, kar je storil, napak storil. Po hostah je lovil divjad in perjad ter je del pečenke, kadar je kaj ulovil, a gladoval, kadar je bil lov zanič. Takrat je primotoglavil v to ali ono vas pod Ratitovcem, najraje pa v Danje, kjer je občemel na hišnem pragu ter momljal in mledoval, dokler mu ni gospodinja prinesla latvo mleka in reženj ovsnjaka.

Ko pa ga je nekoč neka gospodinja le zgrdila, da je lenuh in potepuh, ki bi rad jedel, delal pa nič je vprašal:

»Kaj pa naj delam, ko nič ne znam, neroden pa sem tako, da vse poteptam?«

»Če za drugega nisi, pa za hlapca služi!« mu je svetovala skopa ženska, ki ji je bilo žal mleka in ovsnjaka za divjega moža.

Potlej se je divji mož zares udinjal za hlapca pri bogatem kmetu v Danjah.

Prvi dan ga je gospodar poslal ovce past. Ali ko se je divji mož sredi dneva zlakotil, je zadavil najlepšo ovco, ji odrl runo, jo spekel na ražnju in jo požrl. Zvečer pa ga je pred ovčnjakom že čakal gospodar. Pogrešil je eno ovco in vprašal ne-navadnega pastirja:

»Ali si eno ovco na frati pustil?«

»To pa že ne!« je odkimal ovčar. »Odrl sem jo in požrl.«

»Že vidim, da za pastirja nisi. Boš pa jutri ječmen mlatil.«

In ga je naslednji dan zares poslal na gumno ječmen mlatiti.

Divji mož je pograbil cepce ter mlatil in mlatil po snopih, dokler ni vse slame in vsega zrnja zmlatil v pleve. Nazadnje pa je še odprl dveri gumna na stečaj, da je veter razpihal ves drobiž.

»Ti si pa hudir!« se je pod večer razjezil gospodar, ko je prišel k nenavadnemu mlatiču in videl, da od mlatve ni ostalo niti prahu. »Za mlatev že nisi, boš pa jutri iz hleva izkidal gnoj in ga zmetal na gnojišče.«

Naslednji dan je divji mož pograbil vile in kopačo ter odšel v hlev na delo. Kidal je in kidal, dokler ni izkidal vsega gnoja, nazadnje pa je še s kopačo kopal in ril, dokler ni podkopal hleva, ki se je zrušil.

Ko je gospodar videl, kakšno mu je zagodel neumni divji mož, ga je nagnal od hiše, rekoč:

»Zeel sem hlapca, a dobil sem trapca! Zares si jak, zraven pa takšen bedak, da naj te kar odnese vrag!«

Tako je divji mož za vselej opravil s hlapčevanjem. Potepel se je v hosto, kjer je spet lovil divjad in perjad ter si z njo tešil glad.

Nekega dne pa ga je v gozdu srečal mlad drvar, ki je prišel bahačiti, da je močnejši kot hostnik.

»Velik pametnjak resda nisem,« je zamomljal divji mož. A da bi bil ti močnejši kot jaz, tako neumen pa spet nisem. Pa se pomeriva, da se uveriva, kako je s to stvarjo.«

»Pa se poizkusiva!« je pristal prebrisani drvar.

Pređen pa se je drvar zavedel, ga je divji mož pograbil in ga vrgel v zrak, da je brez sape obvisel v krošnji hrasta.

Gospodar je zmeraj gladnega divjega moža oštel, ko je del:

»Da bi te vrag! Pa si zares močan, četudi si bedak!« je ves prestrašen zajecal drvar, ko je z drevesa splezal na zemljo. »A videl boš, da sem močnejši kakor ti! Ti si me vrgel na drevo, jaz pa te bom vrgel na zemljo. Se prej pa pijva, da si žejo pogasiva!«

In je ponudil divjemu možu čutaro žganice.

Divji mož je pil in pil, dokler se ni opil in se pijano zvrnil na zemljo. Ko se

je spet ovedel, je priznal:

»Zares si me zmogel in me pogrnil, da sam ne vem, kdaj in kako si me zvrnil. A če podereš hrast, na katerem si obvisel, bom verjel, da si močnejši kakor jaz.«

»Če bom jaw podrl enega, boš ti drugega!« je drvar pokazal na sosednji hrast.

»Velja?«

»Velja!« je pristal divji mož. In je objel visoki hrast ter ga prelomil na dvoje.

Drvar pa je ta čas vzel drevnjačo in žago ter izpodsekal in prežagal drugi hrast.

»Zdaj pa le poglej,« je rekel hostniku, »kakšen je tvoj parobek, kakšen je pa moj! Tvoj je razcefran, moj pa raven in gladek.«

»O, ti si pa zares hudir!« se je začudil divji mož. In ker se mu je za malo zdelo, da je človek močnejši, je izginil v hosto, da ga nikoli več ni videla ne srečala nobena živa duša.

Hosti na Ratitovcu, kamor se je pred ljudmi skrtil kosmat divji mož, pa so tamonji domačini vzdeli ime: Kosmati vrh. Lojze Zupane

Povorka otrok v naravo

Sonce, ogrej me!

»Fi, fjun, ššš!« je zapihl jesenski veter.

»Bu-bu-bu!« je zasfokala dobra črna zemlja. »Opleli so me, zrahljali, poželi pšenico, me preorali v brazde. Kako trudna sem, bratec veter. Dovolj mi je moče, krompir bo segnil in sladka koruza se noče odpreti. Veter! Soncu povej, naj me še ogreje. Pojdi, preženi mi dež, žarke pripelji!«

In izza oblakov, ki jih je veter počasi raztepel, je zaspano pridrsalo sonce.

»Veter, kaj zavijaš?« ga je vprašalo. »Zemlja, zakaj stokaš?«

»Ššš, sonce, nasmejano, toplo sonce,« je zapihl veter, »fi, fjun, zemlja se je napila dežja. Jesen je tu. Le urno raztresi še žarke po poljih, vrtovih, travnikih in logih.«

Veter je završal in potresel veje, polne še kislega sadja.

»Oj, sonec! Zarumeni koruzo!« je komaj slšno moledovala dobra črna zemlja.

»Osladkaj še grozdje, napolnila sem ga s sokom. Pordeči sadje, kisle je še in repa se mora modriti. Lačni so moji prijatelji, najesti se hočejo še pred mrazom: zajci

na polju in jazbeci, škorel kričavi in zbirčne lisice.«

In rumeno sonce je gredo, vstajalo pozno in zrlo na trudo zemljo. Živali pa so se gostile z njenimi plodovi.

Naša »velika« in »visoka«

Katka stoji na stolu in vpije: »Velika sem, visoka sem.«

Pismonoša, ki pride k nam, ne vidi dobro in reče: »Ti si majhen srček!«

Katka je jezna: »Ne, visok srček sem!«

Pismonoša zmaje z glavo in verjame, da vidi slabo...

Pride dimnikar, ki tudi ne vidi dobro, zmoti se in reče: »Ti si drobna punčka!«

»Ne, velika punčka sem,« se jezi Katka.

Dimnikar zares podvomi, da je z njegovimi očmi vse v redu!

Pride dedek – v torbi ima pomarančo in bonbone.

»To nesem neki čisto majhni punčki – da, da, čisto majhni, čisto drobni... samo najti jo moram!«

Katka nekaj časa premišlja.

»Dedek, danes ne bom velika, ne bom visoka – bom majhen srček in drobna punčka.«

»Saj res, saj res, potem si pa prava,« reče dedek.

UGANKE

Živalca ljubka, gozdni škrat, rjav kožušek, rep košat. Z drevesa šviga na drevo in v slast ji lešniki gredo.

Hej, poznate li grduna: ves je črn, razen kljuna, žvižga kakor pobalin, a je pravi pičji kljun.

mladi vedež

STEKLO – Tekoča steklena masa se izdeluje iz kremenčevega peska z dodatkom apna in sode. Snovi se dobro zmeljejo in obdelujejo pri 1500°C.

»Predhodnike« stekla zasledimo že v srednji bronasti dobi, Rimljani so izdelovali le manjše steklene predmete. Okensko steklo se pojavi šele v 15. stoletju. Danes izdelujemo že preko 400 različnih vrst stekla. Tako poznamo votlo steklo za steklenice, kozarce, senčnike itd. To steklo se izdeluje s pomočjo steklopihaške pipe. Ta je sestavljena iz velike železne cevi, ki ima zgoraj pihalni ustnik, njen spodnji del pa se pomaka v stekleno maso. Steklopihač napihne podolgovat mehur in z raznimi prijemali dobiva različne oblike. Za serijsko proizvodnjo se uporabljajo pihalni stroji. Plosko steklo se zvalja na strojih in se potem tudi po večkrat zbrusi in zglati. Visok dosežek industrije stekla so opična stekla. Varnostno steklo se izdeluje tako, da se med dve plasti stekla položi plast celofana. Steklena volna in steklena vata sta izdelani iz stekla – razvlečenega v fine niti.

Za rezanje stekla se uporablja poseben nož, ki ima na konici pritrjen drobec diamanta, za rezanje debelega stekla pa se uporablja jekleno kolesce s prevleko iz diamantnega prahu.

Svet v anekdotah

Napredek znanosti

Neki ameriški znanstvenik je preda-
val o televiziji na zelo poljudno-
znanstven način. Slušatelji so po-
zorno poslušali.

— Znanost napreduje z velikan-
skimi koraki. Vzemimo na primer,
da danes lahko prenašamo slike po
brezični poti v Evropo, na Havaj-
ske otoke in v Avstralijo...

Takrat pa nekdo iz dvorane
vpraša:

— Ali lahko prenašamo tudi
okvire?

Napačna zveza

— Mi verjameš, da sem se pogo-
varjal s Hemmingwayjem — pravi
prijatelj prijatelju.

— Zares? — se začudi prijatelj —
kaj sta se pogovarjala, o čem sta
govorila?

— Nič posebnega.

— Kaj?

— Ko je dvignil slušalko, mi je
dejal, da je napačna zveza.

NATEČAJ ZA GORENJSKE ANEKDOTE

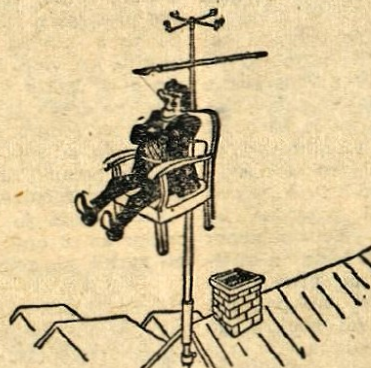
Večkrat smo pričali, kako hitro po-
zabljammo smešne dogodivščine. Da
bi zavarovali to blago pred pozabo,
smo se odločili, da bomo od številke
do številke objavljali na naši za-
bavni strani najboljšo anekdoto, ki
jo bomo prejeli z Gorenjske. Naš
namen je, da zbiramo to gradivo, ki
ga bomo morda kdaj pozneje nati-

snili v posebni knjižici. Gorenjski
humor spoznavamo na vsakem ko-
raku, na delu, doma in na potova-
njih. Zato prosimo, da nam anek-
dote pošiljate ali sporočite. Objav-
ljene ankote bomo nagradili z de-
narno nagrado tisoč dinarjev.

RESITEV KRIŽANKE ŠT. 13

Vodoravno: 1. Trdilna, 7.
reagent, 9. mar, 10. vir, 11.
Al, 12. jata, 13. bedak, 14.
omela, 16. lira, 17. ti, 19. ing.,
20. gib, 21. bilanca, 23. januar.

Navpično: 1. trma, 2. Real,
3. dar, 4. Ig, 5. Nevada, 6.
Anita, 8. trak, 12. jela, 13.
bergla, 14. Olib, 15. minij, 17.
tica, 18. fbar, 20. gnu, 22.
A(lfred) N(obel).

Portret literarnega kritika

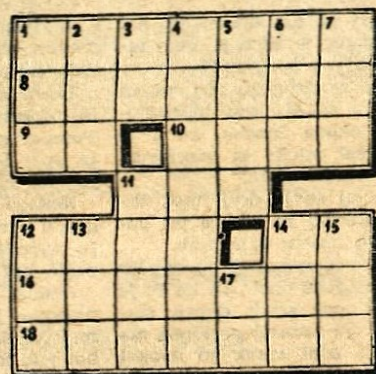
Pri zobozdravniku

BREZ BESED

Križanka št. 14

Vodoravno: 1. testenica, 8. vul-
kanska kamenina, 9. avtomobilna
oznaka Valjeva, 10. del kolesa, 11.
nagla smrt, 12. v letih, 14. avtom-
obilna oznaka ZDA, 16. morsko obrež-
je, 18. tenorist v ljubljanski operi.

Navpično: 1. domača žival, 2. žen-
sko ime, 3. avtomobilna oznaka
Smedereva, 4. steklena omara za
gojenje rastlin, 5. grški romanopisec,
6. predlog, 7. oče, 11. pijača, 12. pri-
padnik enega izmed jugoslovanskih
narodov, 13. del železnice, 14. švi-
carski prakanton, 15. ribiška mreža,
17. števniki.

Gospodu Miller-Millerju je bila
potrebna nova zasebna tajnica.
Tajnic je kot peska na morski obali,
a zasebnih tajnic kot bolh na ka-
meli, toda pravo tajnico za gene-
ralnega direktorja ni lahko najti.
Razumljivo je, da imajo velika
podjetja svojega psihologa in ta je
ob tej priložnosti testiral vse kan-
didatke. Njegov končni izbor je
zajel tri mlada dekleta, ki jih je

človek, hitrih odločanj, športno
vzgojen. Popolnoma ustreza dolž-
nosti.

Potem vstopi številka 2, ki dobi
isto vprašanje:

Ta kandidatka odgovarja pre-
vidno, po kratkem obotavljanju:

— Predvsem je odvisno vse od
tega, koliko je šef star, a koliko
pisalni stroj. Potem je treba upo-
števati višino zavarovanja pred po-

in logičnem razmišljanju. Priporo-
čam jo za mesto zasebne tajnice.

Številka 3 vstopi. Zdravnik po-
novi isto vprašanje. Ona si popravi
lase in pravi:

— Iščem službo dobro plačane
tajnice, ne pa gasilca. Razen tega
želim, da šef v primeru požara reši
najprej mene, potem pa vse ostalo.

Psihiater tudi tokrat pove svoje
strokovno mnenje:

Dreizkušnja za tajnico

bilo sedaj potrebno predstaviti šefu,
da se dokončno odloči.

Prva kandidatka vstopi in psi-
hodiagnostik vpraša:

— Kaj bi vi, kandidatka števil-
ka 1, naredili, če bi v podjetju iz-
bruhnil požar? Kaj bi najprej rešili:
sebe, svojega šefa, pisalni stroj,
kartoteko dolžnikov ali kalkulatorje?

Številka ena odgovarja kot iz
puške:

— Šefa, pisalni stroj in kalku-
lacijske. Z desno roko bi vodila šefa,
pod njegovo roko bi vtaknila kar-
toteko, v levo roko bi vzela pisalni
stroj, a kalkulatorje bi zgrabila z
zobmi.

Psihodiagnostik je mirno poslu-
šal in nato generalnemu povedal
svoje mišljenje:

— Številka 1 s svojim odgovorom
dokazuje, da je v redu, premišljen

žarom, ker je pametneje pustiti
stari stroj, da zgori, in potem z za-
varovalnico kupiti novega. Potreb-
no je poznati tudi življenjsko za-
varovanje šefa, to je treba premis-
liti, če je za njegovo družino bolje,
da je rešen nepoškodovan, pškodo-
van ali pa da sploh ni rešen. Po-
znati je treba tudi kartoteko po-
trošnikov. Mogoče je zaradi davč-
ne kontrole bolje, da tudi ona zgo-
ri. Kalkulatorje sploh niso važne,
ker se cene danes hitro menjajo
in se bolj ravnamo po cenah kon-
kurentov kot po lastnih kalkulaci-
jah...

Psihodiagnostik tudi tokrat po-
jasni generalnemu:

— Številka 2 s svojim odgovorom
dokazuje, da nikoli ničesar ne dela
na hitrico, ampak šele po globokem

— Številka 3 dokazuje, da je du-
hovita in da predvsem želi kontakt
s svojim šefom po vzoru tajnic iz
dobrih starih časov. Takšno sodelo-
vanje je pogosto kazalo zelo dobre
rezultate. Uslužbenke te vrste
opravljajo za svojega šefa zasebne
telefonske razgovore, pazijo, da
vedno in ob pravem času popije
svoje zdravilo in ne dovoljujejo, da
ga kdo moti, kadar želi malo za-
dremati. Tudi ona, kot obe pred-
hodni, popolnoma ustreza temu
mestu.

Številka tri odide v predsobo,
kjer sta tudi ostali dve kandidatki
čakali na odločitev generalnega.
Psihodiagnostik vprašujoče pogleda
gospoda Miller-Millerja.

— Kako se imenuje tisto plavola-
so dekle z vitkimi nogami? — vpra-
ša generalni. — J. H. Ressler

